

Udskriftsdato: søndag den 11. januar 2026

CIR1H nr 9412 af 22/04/2025 (Gældende)

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Behandlingen af sager mod unge lovovertrædere

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: CMS VB 10895

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Behandlingen af sager mod unge lovovertrædere

1. Overblik og tjekliste

Husk i sager vedrørende mistænkte personer under 15 år, at

- udfylde et skema ved tilbageholdelse og enerumsanbringelse (tilbageholdelseskemaet findes i POLS-AS og som bilag til dette afsnit), jf., pkt. 2.1.1.4.
- indberette tilbageholdelser og enerumsanbringelser til statsadvokaten, jf., pkt. 2.1.1.4.
- indhente samtykke til straffeprocessuelle indgreb, pkt. 2.1.2.
- underrette den ansvarlige kommune, pkt. 2.1.3.
 - ved tilbageholdelse
 - ved afhøring
 - ved ikke bagatelagtig kriminalitet og ved behov for særlig støtte
 - efterfølgende skriftlig underretning
- underrette og involvere forældremyndighedsindehaverne, pkt. 2.1.4.
 - ved tilbageholdelse og afhøring
 - ved kriminalitet, hvor der ikke er foretaget tilbageholdelse og afhøring
 - i forbindelse med skriftlige afgørelser
- sørge for beskikkelse af en advokat, pkt. 2.1.5.

Husk i sager vedrørende unge mellem 15 og 18 år, at

- overholde fristerne for varetægtsfængsling af unge, pkt. 2.2.2.
- indhente samtykke hos den unge til varetægtsfængsling i surrogat, pkt. 2.2.2.
- overholde fristerne for varetægtsfængsling i isolation, pkt. 2.2.2.
- underrette den ansvarlige kommune, pkt. 2.2.3.
 - ved afhøring
 - ved ikke bagatelagtig kriminalitet og ved behov for særlig støtte
 - efterfølgende skriftlig underretning
 - ved påstand om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet
- underrette og involvere forældremyndighedsindehaverne, pkt. 2.2.4.
 - ved anholdelse og afhøring
 - ved kriminalitet, hvor der ikke er foretaget anholdelse og afhøring
 - i forbindelse med skriftlige afgørelser
- overholde sagsbehandlingstiden, pkt. 2.2.5.
 - 30 dage i sager til Ungdomskriminalitetsnævnet
 - to måneder i tilståelsessager
- høre den ansvarlige kommune, pkt. 3.1.1.
 - indhentelse af oplysninger om personlige forhold og indstilling om sanktion
 - behandling i ungesamråd
- høre og underrette kriminalforsorgen, pkt. 3.1.1.
 - indhentelse af personundersøgelse
 - vurdering af egnethed til behandling i ”anger management”
 - orientering om sager, der forventes at medføre ubetinget fængselsstraf
- overveje om sagen kan afgøres med et tiltalefrafald, pkt. 5.2.
 - evt. godkendelse af en ungdomskontrakt, pkt. 5.2.6.

- overveje påstandene i anklageskriftet/retsmødebegæringen, pkt. 3.2. og pkt. 5.
 - ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a, pkt. 5.4.
 - vilkår om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet (pkt. 5.3.1. ved påstand om betinget fængsel og pkt. 5.5. ved påstand om ubetinget fængsel).
 - særskilt vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen, pkt. 5.3.1.7.
 - udvisning, hvis den unge er udlænding, pkt. 3.2.1.1.
 - hvis det findes, at betingelserne for udvisning eller en advarsel om udvisning er opfyldt i en sag mod en ung udlænding, skal anklagemyndigheden altid nedlægge påstand om udvisning eller en advarsel om udvisning.
- underrette om retsmøder
 - til den ansvarlige kommune, forældremyndighedsindehavere og evt. kriminalforsorgen, pkt. 3.2.2.
- underrette om sagens udfald
 - til den ansvarlige kommune, politikredsens forebyggelsesenhed og sekretariatet for Ungdomskriminalitetsnævnet i sager vedrørende lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, pkt. 6.1.
 - hvis der ved dom træffes beslutning om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet sendes straks efter domsafsigelsen en e-mail til politikredsens forebyggelsesenhed og Ungdomskriminalitetsnævnets sekretariat (uknaevn@uknaevn.dk) med oplysninger om sagens udfald (se pkt. 6.1. om de nærmere krav til underretningerne).
- høre den ansvarlige kommune om tilsynsforløbet 3 måneder efter meddelelse af tiltalefrafald, pkt. 6.4.
- overveje fremgangsmåde i forbindelse med ny kriminalitet eller vilkårsovertrædelser:
 - ny kriminalitet begået efter et tidligere tiltalefrafald, se pkt. 5.2.7.
 - ny kriminalitet begået efter en tidligere henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet, se pkt. 5.3.1.9., og ved vilkårsovertrædelser, se pkt. 5.3.1.7.
 - ny kriminalitet begået efter en tidligere ungdomssanktion (inden ungdomssanktionen er afviklet), se pkt. 5.4.4.

Der henvises i øvrigt til procesguiden ”Sager til Ungdomskriminalitetsnævnet”, der kan findes i Vidensbasen.

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

2.1. Sager mod mistænkte personer under 15 år

Mistænkte personer under 15 år kan ikke straffes. Politiet kan dog efterforske sådanne sager, bl.a. for at klarlægge omfanget af kriminaliteten, for at konstatere, om andre personer kan mistænkes, og for at få eventuelle koster tilbagegivet.

Ved lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet er der fra den 1. januar 2019 oprettet et Ungdomskriminalitetsnævn. Personer i alderen 10 til 14 år, hvis sag skal behandles i Ungdomskriminalitetsnævnet, henvises fra politiet.

Sagen lukkes herefter hos politiet og anklagemyndigheden, da den mistænkte person er under den kriminelle lavalder, og dermed ikke skal retsforfølges i straffesystemet, jf. retsplejelovens § 749, stk. 2.

2.1.1. Tilbageholdelse mv.

Rigsadvokaten har udarbejdet et skema, der skal udfyldes ved tilbageholdelse og enerumsanbringelse af mistænkte personer under 15 år (Tilbageholdelsesskemaet findes i POLSAS 2.2.08.01 Skema om tilbageholdelse mv af mistænkte under 15 år). Skemaet skal bidrage til at sikre overholdelse af reglerne, og at de fornødne oplysninger om varigheden og baggrunden for tilbageholdelsen og/eller enerumsanbringelsen registreres.

Efter retsplejelovens § 821 a, stk. 1, kan politiet tilbageholde personer under 15 år, der mistænkes for et strafbart forhold, hvis betingelserne for anholdelse efter retsplejelovens § 755, stk. 1, er til stede, og tilbageholdelsens øjemed ikke kan opnås ved mindre indgribende foranstaltninger. Retsplejelovens § 755, stk. 2-5 (om privat anholdelse, proportionalitet mv.), § 758, stk. 1, (om skånsomhed, undersøgelse af legeme og tøj mv.) og § 759 (om ransagning for at søge efter en mistænkt) finder tilsvarende anvendelse.

Der kan således ikke efter reglerne i retsplejeloven ske tilbageholdelse af mistænkte personer under 15 år i sager, hvor der ikke ville kunne ske anholdelse, hvis den mistænkte havde været over den kriminelle lavalder. Det indebærer bl.a., at der som udgangspunkt ikke kan ske tilbageholdelse i sager om butikstyveri eller lignende.

Der kan efter reglerne være grundlag for en indledende og kortvarig tilbageholdelse af den mistænkte person under 15 år med henblik på at fastlægge identiteten men uden afhøring mv. af den pågældende. En sådan helt kortvarig tilbageholdelse alene med henblik på at fastlægge identiteten, skal ikke indberettes, jf. pkt. 2.1.1.4. Årsagen til tilbageholdelsen samt varigheden skal dog fremgå i politirapporten eller andet relevant sted i POLSAS.

Tilbageholdelse mv. af personer under 15 år er alene omfattet af retsplejelovens regler i det omfang, personen under 15 år med rimelig grund er mistænkt for et strafbart forhold, og det er dette forhold, der begrundes tilbageholdelsen. Når betingelserne for tilbageholdelse ikke (længere) er opfyldt, vil personen under 15 år efter omstændighederne kunne tilbageholdes efter reglerne om indgreb uden for strafferetsplejen (f.eks. politiloven), hvis det er nødvendigt af hensyn til den pågældende selv, eksempelvis med henblik på overgivelse til indehaveren af forældremyndigheden eller den ansvarlige kommune. Dette fremgår af forarbejderne til lov nr. 443 af 9. juni 2004 om ændring af retsplejeloven (L 133 af 21. januar 2004, de specielle bemærkninger til § 821 a).

Når en person under 15 år der er mistænkt for kriminalitet, tilbageholdes af hensyn til pågældende selv, f.eks. for at afvente afhentning af forældremyndighedsindehavere eller repræsentanter fra den ansvarlige kommune, må tilbageholdelsen således bero på regler uden for strafferetsplejen, f.eks. politiloven.

Det skal registreres i tilbageholdelsesskemaet, hvis en tilbageholdelse ophører med at bero på reglerne inden for strafferetsplejen (retsplejeloven § 821 a), og i stedet overgår til at bero på regler uden for strafferetsplejen. Tidspunktet hvor tilbageholdelsen ophører med at bero på reglerne inden for strafferetsplejen skal fremgå af tilbageholdelsesskemaet.

Når en mistænkt person under 15 år tilbageholdes, skal politiet snarest muligt gøre pågældende bekendt med mistanken og tidspunktet for tilbageholdelsen. Det skal fremgå af politirapporten, at politiet har iagttaget denne regel, jf. § 821 a, stk. 2.

Det følger af § 821 a, stk. 3, at tilbageholdelsen af mistænkte personer under 15 år skal foretages så skånsomt som muligt.

Der skal ved vurderingen af, om tilbageholdelse af mistænkte personer under 15 år ville være et uforholdsmæssigt indgreb, lægges vægt på den særlige belastning, som indgrebet på grund af den pågældendes unge alder må antages at indebære, jf. § 821 c.

Håndjern og lignende magtmidler bør ikke benyttes. Det altovervejende udgangspunkt er, at håndjern bør undgås ved tilbageholdelse af mistænkte personer under 15 år, men at der kan være helt særlige situationer, f.eks. ved overhængende eller påbegyndte angreb, hvor håndjern af sikkerhedsmæssige årsager nødvendigvis må anlægges.

2.1.1.1. Anbringelse i forbindelse med tilbageholdelse

Tilbageholdte personer under 15 år skal som udgangspunkt under tilbageholdelsen være anbragt på et kontor eller lignende i fællesskab med en voksen, enten en polititjenestemand, forældre-myndighedsindehaver eller en repræsentant for de sociale myndigheder.

Det fremgår af retsplejelovens § 821 a, stk. 3, at anbringelse ikke må ske i arresthus.

Anbringelse i venterum, detentionslokale eller lignende, hvor den mistænkte person under 15 år befinder sig uden at være sammen med politipersonale, forældremyndighedshaver eller repræsentant for de sociale myndigheder, må kun ske i følgende tilfælde:

- når det er nødvendigt af sikkerhedsmæssige grunde, eller
- når det undtagelsesvis er påkrævet af hensyn til efterforskningen, og anden anbringelse ikke er mulig.

Det fremgår af forarbejderne til loven, at anbringelse i venterum mv. af mistænkte personer under 15 år af sikkerhedsmæssige grunde kun forudsættes at finde sted, hvis anden anbringelse er sikkerhedsmæssigt uforsvarligt som følge af personens adfærd – eksempelvis hvis pågældende ellers vil udgøre en fare for sig selv eller andre – og pågældende er 12 år eller derover.

For så vidt angår muligheden for at anbringe mistænkte personer under 15 år i venterum mv. af efterforskningsmæssige grunde fremgår det af forarbejderne, at denne form for enerumsanbringelse kun kan ske rent undtagelsesvis.

Det er en betingelse, at der er tale om alvorlig personfarlig kriminalitet – navnlig vold, voldtægt og væbnet røveri – og at anbringelsen er nødvendig af væsentlige efterforskningsmæssige grunde. Det er endvidere en forudsætning, at det ikke er praktisk muligt at anbringe personen under 15 år på anden måde. Anbringelse i venterum mv. kan kun ske i tilfælde, hvor der ikke er disponibelt mandskab hos politiet eller hos den ansvarlige kommune, der kan være til stede sammen med personen under 15 år.

Om anbringelse i venterum, detentionslokale eller lignende fremgår det af forarbejderne, at ved ”lignende” forstås aflåste rum, hvor mistænkte personer under 15 år befinder sig uden at være sammen med politipersonale eller socialmedarbejdere. I forlængelse heraf bemærker Rigsadvokaten, at hvis en mistænkt person under 15 år er anbragt i et lukket rum, uden at det er aflåst, kan det efter omstændighederne

sidestilles med et aflåst rum og betragtes som en enerumsanbringelse. Det gælder f.eks. i situationer, hvor personen under 15 år er placeret i et rum med lukket dør med besked om ikke at forlade rummet og uden vished om at kunne tage kontakt til en voksen ved behov. Hvis flere mistænkte personer under 15 år placeres i samme rum uden at være sammen med politipersonale, forældremyndighedsindehaver eller medarbejdere fra den eller de ansvarlige kommuner, må det ligeledes anses som en enerumsanbringelse.

Som et eksempel på, hvornår det kan være nødvendigt at enerumsanbringe en mistænkt person under 15 år af efterforskningsmæssige grunde, kan nævnes tilfælde, hvor en gruppe personer – hvoraf et eller flere er under 15 år – pågribes i forbindelse med grov bandekriminalitet. I sådanne tilfælde kan det være af afgørende betydning for efterforskningen, at de pågældende placeres hver for sig, indtil de har kunnet afhøres af politiet. Hvis politiet på det pågældende sted ikke råder over det fornødne mandskab til at sikre, at de tilbageholdte personer ikke kommer i kontakt med hinanden inden afhøringen, og sådant mandskab ikke kan tilkaldes, eller en repræsentant for den ansvarlige kommune ikke kan være til stede, kan det således være nødvendigt at enerumsanbringe de pågældende personer.

2.1.1.2. Varigheden af tilbageholdelse og enerumsanbringelse

Efter § 821 a, stk. 4, skal tilbageholdelsen være så kortvarig som mulig. Tilbageholdelsen må kun udstrækkes ud over 6 timer, når væsentlige hensyn til efterforskningen gør dette påkrævet, og må i intet tilfælde udstrækkes over 24 timer.

Opretholdelse af en tilbageholdelse ud over 6 timer kan efter forarbejderne navnlig tænkes at finde sted i sager om grov kriminalitet, f.eks. voldsforbrydelser og bandekriminalitet, hvor det efter en konkret vurdering findes påkrævet med henblik på at hindre yderligere strafbart forhold eller at forhindre, at den mistænkte person under 15 år modarbejder sagens opklaring, f.eks. ved at advare andre mistænkte på fri fod.

Der kan også være tale om tilfælde, hvor der skal gennemføres en retsmedicinsk undersøgelse af den mistænkte person under 15 år, der kræver, at pågældende transporteres over en længere afstand.

Enerumsanbringelse i venterum, detentionslokale eller lignende må i intet tilfælde udstrækkes ud over 6 timer.

Dette indebærer, at en mistænkt person under 15 år, der f.eks. af efterforskningsmæssige grunde, er enerumsanbragt, i alle tilfælde skal udtages af venterum mv. efter 6 timer. Hvis der er væsentlige hensyn til efterforskningen, der gør det påkrævet at opretholde tilbageholdelsen, må dette i givet fald ske ved, at pågældende anbringes på et kontor eller lignende i fællesskab med en voksen, f.eks. en forælder eller en repræsentant for den ansvarlige kommune.

Tidspunktet for tilbageholdelsen og løsladelsen samt oplysninger om varigheden af enerumsanbringelsen skal fremgå af politirapporten.

Hvis det af efterforskningsmæssige grunde er nødvendigt at tilbageholde en mistænkt person under 15 år i medfør af § 821 a, stk. 4, i mere end 6 timer, vil der typisk også være tale om sager, hvor der vil være behov for at beskikke en advokat for pågældende, jf. pkt. 2.1.5. om advokatbeskikkelse.

2.1.1.3. Løsladelse

Efter § 821 a, stk. 4, skal tilbageholdelsen være så kortvarig som mulig. Tilbageholdelsen må kun udstrækkes ud over 6 timer, når væsentlige hensyn til efterforskningen gør dette påkrævet, og må i intet tilfælde udstrækkes over 24 timer. Når betingelserne for tilbageholdelse efter retsplejelovens § 821 a, stk. 4, ikke længere er opfyldt, skal den mistænkte person under 15 år straks løslades.

Tilbageholdelse af efterforskningsmæssige grunde skal således afsluttes snarest muligt. Hvis det derefter af andre grunde er nødvendigt med fortsat tilbageholdelse – f.eks. for at afvente at personen under 15 år afhentes af forældremyndighedsindehaverne eller overgives til en repræsentant for den ansvarlige kommune – må den fortsatte tilbageholdelse bero på regler uden for strafferetsplejen.

Erstatningskrav for uberettiget anholdelse vil kunne fremsættes efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 a om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning. Dette fremgår af forarbejderne til lov nr. 443 af 9. juni 2004 om ændring af retsplejeloven (L 133 af 21. januar 2004, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.2.).

2.1.1.4. Tilsyn med og indberetning om tilbageholdelse og enerumsanbringelse

Den enkelte politikreds skal føre et overblik over antallet af tilbageholdelser og enerumsanbringelser af mistænkte personer under 15 år i politikredsen. Derudover skal der i hver politikreds være retningslinjer mv., der sikrer, at der i politikredsen er tæt og løbende kontrol med, at betingelserne for tilbageholdelse og enerumsanbringelse af mistænkte personer under 15 år er opfyldt.

Politikredsene skal halvårligt indberette antallet af tilbageholdelser og enerumsanbringelser af mistænkte personer under 15 år til statsadvokaterne (frist 1. september for 1. halvår og 1. februar for andet halvår). Politikredsene skal i den forbindelse redegøre for antallet af sager og udviklingen heri samt baggrunden herfor. Det skal tillige anføres, om politikredsene har iværksat særlige initiativer eller tiltag i løbet af året med henblik på at sikre at tilbageholdelse og enerumsanbringelse af mistænkte personer under 15 år er i overensstemmelse med reglerne, og at skemaerne bliver udfyldt korrekt og fyldestgørende

Statsadvokaterne skal som led i tilsynet med politikredsenes tilbageholdelser og enerumsanbringelser vurdere, om der er grundlag for at iværksætte yderligere tiltag.

Statsadvokaterne skal i forbindelse med kvartalstilsynsmøderne, når udviklingen og eventuelle tendenser på området giver anledning hertil, orientere Rigsadvokaten, herunder om hvilke tiltag statsadvokaterne har fundet grundlag for at iværksætte.

2.1.2. Anvendelse af straffeprocessuelle indgreb

I retsplejelovens § 821 b er der fastsat bestemmelser om anvendelse af andre straffeprocessuelle indgreb end tilbageholdelse over for personer under 15 år. Bestemmelsen indeholder både regler om straffeprocessuelle tvangsindgreb over for personer under 15 år, der er mistænkte, og tvangsindgreb over for personer under 15 år, der ikke er mistænkte.

Der skal ved vurderingen af, om det straffeprocessuelle indgreb over for mistænkte personer under 15 år ville være et uforholdsmæssigt indgreb, lægges vægt på den særlige belastning, som indgrebet på grund af den pågældendes unge alder må antages at indebære, jf. § 821 c.

2.1.2.1. Straffeprocessuelle indgreb over for personer under 15 år, der er mistænkte

Reglerne om indgreb i meddelelseshemmeligheden, observation og dataaflæsning, legemsindgreb, ransagning, beslaglæggelse, edition samt andre efterforskningsskridt, som efter retsplejelovens kapitel 71-74 og 75 a kan foretages over for sigtede eller mistænkte personer, finder tilsvarende anvendelse over for mistænkte personer under 15 år, jf. retsplejelovens § 821 b, stk. 1. Det gælder dog ikke med hensyn til optagelse af fingeraftryk og personfotografi samt udtagelse af spyt- eller blodprøve med henblik på senere identifikation, jf. § 792 b, stk. 1.

Det følger ligeledes af retsplejelovens § 821 b, stk. 1, at politiet ikke må opbevare personfotografi, fingeraftryk eller andet materiale og andre oplysninger, der er tilvejebragt ved legemsindgreb, og som vedrører mistænkte personer under 15 år, med henblik på senere identifikation.

Formålet med disse to undtagelser er navnlig at sikre, at politiet ikke registrerer personer under 15 år, som har været mistænkt, i f.eks. fototek, fingeraftryks- eller DNA-register med henblik på senere identifikation.

Bestemmelsen i § 821 b, stk. 1, indebærer således, at de nævnte indgreb som udgangspunkt alle kan finde anvendelse over for mistænkte personer under 15 år, hvis de almindelige betingelser for indgrebets foretagelse er opfyldt, herunder kravet om indgrebets proportionalitet.

Det forudsættes således, at mistanken mod personen under 15 år, når der er tale om indgreb, der efter retsplejeloven kræver, at der er rejst sigtelse mod den pågældende, har en sådan styrke, at der ville kunne rejses formel sigtelse, hvis personen havde været 15 år eller derover. I de tilfælde, hvor mistanken ikke er af en sådan styrke, at der, hvis personen havde været over den kriminelle lavalder, ville kunne rejses sigtelse mod den pågældende, kan indgrebet eventuelt gennemføres efter reglerne i § 821 b, stk. 2, om indgreb over for personer, der ikke er sigtede eller mistænkte, jf. nærmere nedenfor om straffeprocessuelle indgreb over for personer under 15 år, der ikke er mistænkte.

De indgreb, som efter reglerne i retsplejelovens kapitel 71-74 og 75 a kun kan iværksættes mod personer, som er tiltalte eller dømte, kan ikke anvendes over for mistænkte personer under 15 år, jf. retsplejelovens § 802, stk. 3 (formuebeslag), og § 815 (forevisning af fotografier, som opbevares af politiet med henblik på senere identifikation).

2.1.2.2. Straffeprocessuelle indgreb over for personer under 15 år, der ikke er mistænkte

Der kan foretages indgreb i meddelelseshemmeligheden, observation og dataaflæsning, legemsindgreb, ransagning, beslaglæggelse, edition samt andre efterforskningsskridt efter reglerne i retsplejelovens kapitel 71-74 og 75 a mod personer under 15 år, der ikke er mistænkte, i det omfang disse indgreb kan foretages mod personer, der ikke er sigtede eller mistænkte, jf. § 821 b, stk. 2.

Hvis den pågældende er mistænkt, finder bestemmelsen i § 821 b, stk. 1, anvendelse.

De indgreb, der efter retsplejeloven kan foretages over for ikke sigtede personer, vil dog efter omstændighederne kunne foretages over for en person under 15 år, der er mistænkt, men hvor mistanken ikke har en sådan styrke, at der, hvis pågældende havde været over den kriminelle lavalder, ville kunne rejses sigtelse mod den pågældende.

2.1.2.3. Samtykke

Hvis et tvangsindgreb er betinget af, at personen under 15 år meddeler samtykke hertil, skal indehaveren af forældremyndigheden samtykke i indgrebets foretagelse, jf. § 821 b, stk. 3. Hvis personen er omkring 12 år eller derover, bør pågældendes egen stillingtagen indgå i vurderingen af, om der skal foretages legemsundersøgelse efter § 792 c, stk. 3 og 5, og § 792 d, stk. 1.

2.1.3. Underretning af den ansvarlige kommune

I retsplejelovens § 821 d, stk. 1 og 2, er der fastsat regler om politiets underretning af den ansvarlige kommune i forbindelse med tilbageholdelse og afhøring af en mistænkt person under 15 år.

Retningslinjer om politiets underretning til den ansvarlige kommune om børn og unge under 18 år findes på POLINTRA under Operativt/Politifagligt/Forebyggelse/Børn og unge.

2.1.3.1. Underretning ved tilbageholdelse

Tilbageholdes en person under 15 år, tilkaldes snarest muligt en repræsentant for den ansvarlige kommune (hvor pågældende har bopæl). Hvis der ikke foreligger oplysninger om bopælskommunen, eller hvis bopælskommunen på grund af afstanden ikke kan give møde, underrettes den stedlige kommune. Underretning kan dog undlades, hvis tilbageholdelsen har været af ganske kort varighed. Det gælder f.eks. tilfælde, hvor den pågældende løslades umiddelbart efter tilbageholdelsen, fordi det konstateres, at tilbageholdelsen er ubegrundet.

Underretning om tilbageholdelse skal dog altid gives, hvis politiets oplysninger giver grundlag for at antage, at personen under 15 år har behov for særlig støtte. Underretningen skal i givet fald gives, så snart det viser sig, at personen under 15 år har behov for støttende indsatser, og ikke først når sagen afsluttes.

2.1.3.2. Underretning ved afhøring

En repræsentant for den ansvarlige kommune skal tilkaldes, hvis en mistænkt person under 15 år skal afhøres, og mistanken angår en overtrædelse af straffeloven eller et forhold, der efter anden lov kan medføre fængselsstraf. Repræsentanten for den ansvarlige kommune skal så vidt muligt have adgang til at overvære afhøringer, der foretages af politiet.

Underretning kan dog undlades, hvis afhøringen foretages i direkte forbindelse med, at mistænkte af politiet træffes under eller i umiddelbar tilknytning til udøvelsen af et strafbart forhold, der i almindelighed alene vil medføre straf af bøde, jf. § 821 d, stk. 2, 2. pkt.

Underretning om afhøring skal dog altid gives, hvis politiets oplysninger giver grundlag for at antage, at den mistænkte person under 15 år har behov for særlig støtte. Underretningen skal i givet fald gives,

så snart det viser sig, at personen under 15 år har behov for støttende indsatser, og ikke først når sagen afsluttes.

2.1.3.3. Underretning ved ikke bagatelagtig kriminalitet og ved behov for særlig støtte

I andre tilfælde – dvs. når en mistænkt person under 15 år ikke tilbageholdes eller afhøres – skal den ansvarlige kommune (bopælskommunen) underrettes, såfremt personen under 15 år har begået kriminalitet, der ikke er bagatelagtig, og hvor der kan være behov for støtte fra kommunen.

Der er i Rigspolitiets vejledning om politiets underretning til kommunen om børn og unge under 18 år (findes på POLINTRA under Operativt/Politifagligt/Forebyggelse/Børn og unge) fastsat nærmere retningslinjer for, hvornår underretningsforpligtelsen indtræder herunder i forbindelse med anholdelse eller varetægtsfængsling af forældre til børn og unge under 18 år.

Det fremgår af rundskrivelsen, at der i alle tilfælde skal ske underretning af den ansvarlige kommune, hvis der foreligger oplysninger, der giver formodning om, at den mistænkte person under 15 år har behov for særlig støtte, herunder

- når personen under 15 år har vanskeligheder ud over, hvad der er almindeligt for alder og udviklingstrin,
- når forældrene har vanskeligheder med f.eks. misbrug, psykisk lidelse eller svære sociale belastninger,
- når personen under 15 år er ude i misbrug, kriminell adfærd eller har andre svære sociale vanskeligheder,
- når personen under 15 år er truet på sundhed eller udvikling eller er udsat for omsorgssvigt (se barnets lov § 133, stk. 1, nr. 4, særligt for så vidt angår overgreb), og
- når personen under 15 år har et fysisk eller psykisk handicap eller andre lidelser.

Underretningen skal senest ske, når efterforskningen er afsluttet. Sagens akter kan vedlægges i fornødent omfang. Reglerne herom findes i barnets lov § 133.

Politiet kan i forbindelse med underretning af den ansvarlige kommune komme med forslag til initiativer over for personen under 15 år, f.eks. at der aflægges et besøg i pågældendes hjem med henblik på at drøfte pågældendes situation og den fremtidige indsats over for pågældende.

2.1.3.4. Efterfølgende skriftlig underretning af kommunen

I det omfang den underretning, der er nævnt ovenfor, ikke er sket skriftligt, skal der efterfølgende tillige ske skriftlig underretning af kommunen.

2.1.4. Underretning og involvering af indehaverne af forældremyndigheden over den mistænkte person under 15 år

2.1.4.1. Underretning ved tilbageholdelse og afhøring

I retsplejelovens § 821 d, stk. 3, er der fastsat regler om underretning af ”forældremyndighedens indehaver” i forbindelse med tilbageholdelse og afhøring af en mistænkt person under 15 år.

Tilbageholdes en mistænkt person under 15 år eller skal den mistænkte person under 15 år afhøres, underrettes den pågældendes forældremyndighedsindehavere pågældendes forældre (forældremyndighedens indehaver) snarest muligt. Hvis pågældende er anbragt uden for hjemmet, underrettes opholdsstedet også.

Det er udgangspunktet, at politiet og anklagemyndigheden skal underrette begge forældremyndighedsindehavere i sager vedrørende mistænkte personer under 15 år. Når underretningen sendes med Digital Post følger dette udgangspunkt eksplicit af lov om ligestilling af kvinder og mænd § 4 a, stk. 1.

Det følger af forarbejderne til lov nr. 443 af 9. juni 2004 (lovforslag nr. 133 af 21. januar 2004 om ændring af retsplejeloven (straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder), de almindelige bemærkninger pkt. 2.5.2. om Strafferetsplejeudvalgets forslag), at det bør være udgangspunktet, at politiet hurtigst muligt skal underrette forældremyndighedens indehaver, hvis barnet skal tilbageholdes eller afhøres. Hvis begge forældre har del i forældremyndigheden, vil underretning til den ene være tilstrækkeligt.

Underretning om tilbageholdelse eller afhøring kan dog udsættes, hvis dette er påkrævet af hensyn til efterforskningen eller må antages at stride mod væsentlige hensyn til den mistænkte person under 15 årbarnet. Udsættelse af underretning kan efter omstændighederne være på ubestemt tid, hvis væsentlige hensyn til pågældende tilsiger dette.

Forældremyndighedsindehaverne skal så vidt muligt have adgang til at overvære afhøringen. Adgangen til at overvære afhøringen kan dog nægtes, hvis dette er påkrævet af hensyn til efterforskningen eller må antages at stride mod væsentlige hensyn til den mistænkte person under 15 årbarnet.

Nægtes forældremyndighedsindehaverne adgang til at overvære afhøringen, skal politiet snarest muligt underrette den ansvarlige kommune herom med henblik på, at en repræsentant for kommunen overværer afhøringen.

Hensynet til efterforskningen og hensynet til den mistænkte person under 15 år vægter lige højt, således at de hver især og med samme styrke kan begrunde, at underretning udsættes og adgang til at overvære afhøringen nægtesmv.

Underretning af forældrene kan f.eks. udsættes af hensyn til den mistænkte person under 15 år, hvis pågældende har været udsat for omsorgssvigt eller krænkelse fra forældrenes side, herunder vold eller seksuelle overgreb.

Som eksempler på situationer, hvor hensynet til efterforskningen vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor forældrenes tilstedeværelse må antages at forhindre eller væsentligt besværliggøre afhøringen af barnet, hvis barnets forældre selv er mistænkte i sagen, eller hvis underretningen vil kunne kompromittere eller vanskeliggøre en igangværende efterforskning mod medgerningsmænd.

Som eksempler på situationer, hvor væsentlige hensyn til barnet vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor barnet er tvangsfjernet, eller hvor barnet har været udsat for alvorligt omsorgssvigt eller krænkelse fra forældremyndighedsindehavernes side – f.eks. i form af psykisk vold, grov vold eller seksuelt misbrug. Væsentlige hensyn til barnet vil endvidere kunne gøre sig gældende i situationer, hvor der i øvrigt måtte være risiko for utilbørlige reaktioner fra indehaverne af forældremyndigheden, f.eks.

hvor oplysninger i sagen om barnets seksualitet, må forventes at udsætte barnet for et særligt pres i hjemmet på grund af religiøse, kulturelle eller æresrelaterede forhold.

Undladelse af at underrette forældremyndighedsindehaverne om tilbageholdelse eller afhøring bør normalt kun ske efter forudgående drøftelse med en repræsentant for den ansvarlige kommune.

2.1.4.2. Underretning ved kriminalitet, hvor der ikke er foretaget tilbageholdelse og afhøring

I tilfælde, hvor den mistænkte person under 15 år ikke tilbageholdes eller afhøres, underrettes forældremyndighedsindehaverne som udgangspunkt snarest muligt om sagen.

Det er udgangspunktet, at politiet og anklagemyndigheden skal underrette begge forældremyndighedsindehavere i sager vedrørende mistænkte personer under 15 år. Når underretningen sendes med Digital Post følger dette udgangspunkt eksplicit af lov om ligestilling af kvinder og mænd § 4 a, stk. 1.

Underretning kan dog undlades, hvis kriminaliteten er af helt bagatelagtig karakter, eksempelvis ved mindre overtrædelser af færdselsloven og ordensbekendtgørelsen, og det skønnes, at det vil være tilstrækkeligt med en mundtlig påtale over for den mistænkte person under 15 år.

Underretning kan som udgangspunkt aldrig undlades ved overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven.

Underretning af den ene eller begge forældremyndighedsindehavere kan dog undlades, hvis dette er påkrævet af hensyn til efterforskningen eller må antages at stride mod væsentlige hensyn til barnet.

Som eksempler på situationer, hvor hensynet til efterforskningen vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor barnets forældre selv er mistænkte i sagen, eller hvis underretningen vil kunne kompromittere eller vanskeliggøre en igangværende efterforskning mod medgerningsmænd.

Som eksempler på situationer, hvor væsentlige hensyn til barnet vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor barnet er tvangsfjernet, eller hvor barnet har været udsat for alvorligt omsorgssvigt eller krænkelse fra forældremyndighedsindehavernes side – f.eks. i form af psykisk vold, grov vold eller seksuelt misbrug. Væsentlige hensyn til barnet vil endvidere kunne gøre sig gældende i situationer, hvor der i øvrigt måtte være risiko for utilbørlige reaktioner fra indehaverne af forældremyndigheden, f.eks. hvor oplysninger i sagen om barnets seksualitet, må forventes at udsætte barnet for et særligt pres i hjemmet på grund af religiøse, kulturelle eller æresrelaterede forhold.

Den ansvarlige kommune skal, når den fra politiet modtager underretning om, at en mistænkt person under 15 år har begået voldskriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, f.eks. grovere former for hærværk eller tyveri, udarbejde en handleplan til støtte for den pågældendes udvikling, jf. pkt. 2.1.3. Kommunen kan i den forbindelse tage initiativ til, at kommunen sammen med politiet og skolen holder et møde med den mistænkte person under 15 år og forældremyndighedsindehaverne, eventuelt i form af et møde i hjemmet, med henblik på at drøfte personens situation og den fremtidige indsats over for pågældende.

2.1.4.3. Underretning om skriftlige afgørelser

Når en person under 15 år er mistænkt i en straffesag, og der træffes skriftlige afgørelser eksempelvis om at efterforskningen indstilles, jf. retsplejelovens § 749, stk. 2, er det udgangspunktet, at begge forældremyndighedsindehavere tillige skal underrettes om afgørelsen.

Underretning af den ene eller begge forældremyndighedsindehavere kan dog undlades, hvis dette er påkrævet af hensyn til efterforskningen eller må antages at stride mod væsentlige hensyn til barnet.

Som eksempler på situationer, hvor hensynet til efterforskningen vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor barnets forældre selv er mistænkte i sagen, eller hvis underretningen vil kunne kompromittere eller vanskeliggøre en igangværende efterforskning mod medgerningsmænd.

Som eksempler på situationer, hvor væsentlige hensyn til barnet vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor barnet er tvangsfjernet, eller hvor barnet har været udsat for alvorligt omsorgssvigt eller krænkelser fra forældremyndighedsindehavernes side – f.eks. i form af psykisk vold, grov vold eller seksuelt misbrug. Væsentlige hensyn til barnet vil endvidere kunne gøre sig gældende i situationer, hvor der i øvrigt måtte være risiko for utilbørlige reaktioner fra indehaverne af forældremyndigheden, f.eks. hvor oplysninger i sagen om barnets seksualitet, må forventes at udsætte barnet for et særligt pres i hjemmet på grund af religiøse, kulturelle eller æresrelaterede forhold.

2.1.5. Advokatbeskikkelse

Der er i § 821 e indsat en særlig regel om advokatbeskikkelse for personer under 15 år.

Det følger af bestemmelsen, at der efter anmodning fra forældremyndighedens indehaver eller fra politiet kan beskikkes en advokat for en person under 15 år, når den pågældende efter sagens karakter og omfang må antages at have et ganske særligt behov for advokatbistand, og den pågældende skal afhøres i anledning af mistanke om en lovovertrædelse, der i almindelighed ville medføre fængselsstraf, eller der skal iværksættes indgreb, som efter lovens almindelige regler forudsætter, at der er rejst sigtelse mod den pågældende.

Bestemmelsen tænkes anvendt for eksempel i sager om drab eller særlig kvalificeret vold. Dette fremgår af forarbejderne til lov nr. 443 af 9. juni 2004 (L 133 af 21. januar 2004, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.6.2 og de specielle bemærkninger til § 821 e). Omfatter mistanken mod personen under 15 år mange alvorlige lovovertrædelser, vil dette også tale for, at pågældende kan have et ganske særligt behov for bistand. Det gælder også tilfælde, hvor personen under 15 år risikerer at blive mødt med et meget stort erstatningskrav i anledning af den begåede kriminalitet. Hvis der bliver tale om at afholde retsmøder under efterforskningen, eller er det af efterforskningsmæssige grunde nødvendigt at tilbageholde personen under 15 år i medfør af § 821 a, stk. 4, i mere end 6 timer, vil der typisk også være tale om sager, hvor pågældende har et ganske særligt behov for bistand.

Advokatbeskikkelse skal dog efter anmodning ske i tilfælde omfattet af retsplejelovens § 792 c, stk. 4. Det vil sige tilfælde, hvor retten i medfør af § 792 c, stk. 2, skal træffe afgørelse om legemsundersøgelse, samt tilfælde, hvor et legemsindgreb, som er gennemført uden forudgående retskendelse, fordi indgrebet ikke kunne udsættes, efterfølgende skal forelægges for retten, jf. § 792 c, stk. 3, 2. pkt.

De særlige regler om advokatbeskikkelse i § 784, stk. 1, (indgreb i meddelelseshemmeligheden), § 791 a, stk. 8 (observation), § 791 b, stk. 4 (dataaflæsning), og § 799, stk. 2 (hemmelig ransagning), og 807 e, stk. 2 (hemmelig beslaglæggelse), finder tilsvarende anvendelse i sager, hvor mistænkte er en person under 15 år.

2.2. Sager mod unge mellem 15 og 18 år

2.2.1. Anholdelse

Anholdelse af 15-17-årige kan foretages efter de almindelige regler herom i retsplejelovens kapitel 69 om anholdelse, herunder § 755.

Anholdelse må ikke foretages, hvis frihedsberøvelse efter sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt vil være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. retsplejelovens § 755, stk. 4, ligesom anholdelsen skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader, jf. retsplejelovens § 758, stk. 1.

Der skal ved vurderingen af, om anholdelse vil være et uforholdsmæssigt indgreb, og ved anvendelsen af eventuelle magtmidler i forbindelse med anholdelsen tages særligt hensyn til den unges alder.

En ung, der anholdes, skal løslades, så snart begrundelsen for anholdelse ikke er til stede, jf. retsplejelovens § 760, stk. 1.

2.2.1.1. Anbringelse i forbindelse med anholdelse

Der bør som udgangspunkt ikke ske anbringelse af anholdte 15-17-årige i arresthus eller fængsel.

Hvis anbringelse af en ung anholdt i arresthus eller fængsel vurderes at være nødvendig, bør varigheden af anbringelsen af den unge begrænses mest muligt, og anbringelse natten over i arresthus eller fængsel bør som altovervejende hovedregel alene ske i tilfælde, hvor det er vurderingen, at den pågældende skal fremstilles i grundlovsforhør den følgende dag.

Herudover bør der kun helt undtagelsesvis ske anbringelse af 15-17-årige natten over i arresthus eller fængsel, og da kun i tilfælde, hvor der er tale om alvorlig kriminalitet, og hvor afgørende hensyn til efterforskningen nødvendiggør en sådan anbringelse, f.eks. fordi der er medgerningsmænd på fri fod.

Se i øvrigt Rigsadvokatens brev af 29. august 2012 om anbringelse af unge under 18 år i arresthuse og fængsler.

2.2.2. Varetægtsfængsling

Retsplejelovens regler om varetægtsfængsling finder ligeledes anvendelse over for unge lovovertrædere, idet en person under 18 år dog bør søges undergivet varetægtssurrogat efter retsplejelovens § 765, jf. nærmere nedenfor, medmindre der foreligger særlige grunde til at påstå almindelig varetægtsfængsling, eventuelt i isolation.

For så vidt angår de tilfælde, hvor unge under 18 år ikke kan anbringes i varetægtssurrogat, er der fastsat nærmere regler for behandlingen af unge under 18 år, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner, i bekendtgørelse nr. 1413 af 29. september 2020. Se endvidere Vejledning nr. 9840 af 22. november 2020 om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner.

I 2008 blev der indført frister for længden af varetægtsfængsling, jf. retsplejelovens § 768 a.

Varetægtsfængsling af unge under 18 år må efter § 768 a, stk. 2, ikke finde sted i et sammenhængende tidsrum, der overstiger

- 4 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven ikke kan medføre fængsel i 6 år, eller
- 8 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover.

Fristerne kan fraviges, hvis retten finder, at der foreligger helt særlige omstændigheder.

Om varetægtsfængsling kan ske ud over de normalfrister, der fremgår af § 768 a, stk. 2, må som udgangspunkt bero på en vurdering svarende til den, der skal foretages ved afgørelsen af, om der er grundlag for at fravige de frister, der gælder for varetægtsfængsling af voksne, se nærmere herom i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Langvarige varetægtsfængslinger og proportionalitet i varetægtsfængslingers længde.

Betingelsen for at fravige fristerne i stk. 2 er kvalificeret, idet der skal foreligge helt særlige omstændigheder. Det gælder både med hensyn til de omstændigheder, der er omtalt i retsplejelovens § 768 (dvs. navnlig om efterforskningen fremmes med tilstrækkelig hurtighed), og med hensyn til nødvendigheden af fængslingens opretholdelse efter den anvendte fængslingsgrund.

Også karakteren af den påsigtede kriminalitet må tillægges betydelig vægt, således at fortsat fængsling efter fristerne især kan komme på tale i meget alvorlige straffesager (dvs. i sager om meget alvorlig personfarlig kriminalitet samt andre sager af særlig samfundsmæssig betydning, hvor den forventede straf vil være på flere års fængsel). Dette fremgår af forarbejderne til lov nr. 493 af 17. juni 2008 (L 78 af 27. februar 2008, de almindelige bemærkninger, pkt. 5.5.1.3. og de specielle bemærkninger til § 768 a).

For en nærmere beskrivelse af reglerne om varetægtsfængsling af unge under 18 år, herunder fængsling ud over fristerne beskrevet i stk. 2, samt om langvarige varetægtsfængslinger i øvrigt, se Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Langvarige varetægtsfængslinger.

2.2.2.1. Varetægtssurrogat

Når der opstår spørgsmål om varetægtsfængsling eller opretholdt anholdelse af unge mellem 15 og 18 år, skal anklagemyndigheden som altovervejende hovedregel nedlægge påstand om anbringelse i varetægtssurrogat, jf. retsplejelovens § 765.

Denne hovedregel kan kun fraviges, hvis sigtelsen angår særlig grov eller farlig kriminalitet.

Anklagemyndighedens påstand bør udformes som en påstand om anbringelse i egnet hjem eller institution, jf. retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 3, frem for som en påstand om anbringelse på en konkret institution. Herved kan man undgå nye forelæggelser for retten i tilfælde, hvor det viser sig nødvendigt at flytte den unge fra en institution til en anden.

Hvis sigtelsen angår grov personfarlig kriminalitet, skal retten bestemme, at sigtede ikke må opholde sig i eget hjem, jf. retsplejelovens § 765, stk. 3. Bestemmelsen blev indsat ved L 111 af 29. november 2017. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at dette gælder uanset sigtedes alder, og at "eget hjem" skal forstås i bred forstand, og således også omfatter midlertidigt ophold hos familie eller venner mv.

Varetægtssurrogater kan kun anvendes med samtykke fra sigtede. Selv om sigtede er under 18 år, må samtykke fra ham eller hende anses for tilstrækkeligt. Samtykke fra forældremyndighedens indehaver er således ikke fornødent.

Pladser på sikrede døgninstitutioner er ikke uden videre til rådighed som varetægtssurrogater. Når politiet vurderer, at en ung skal anbringes på en sikret døgninstitution i varetægtssurrogat, retter politiet derfor henvendelse til den sikrede institution, hvor den unge ønskes anbragt. Er der ikke plads på denne institution, overtager den pågældende institution opgaven med at finde den bedst egnede alternative placering.

Anbringelsesmulighederne skal drøftes med den sikrede institution inden grundlovsforhøret. Indtil placering i døgninstitution kan finde sted, anbringes den unge i varetægt i arresthus.

Hvis den ansvarlige kommune af andre grunde end pladsmangel ikke ønsker at modtage den sigtede på institutionen, skal der i retten nøje redegøres for baggrunden herfor. For anklagemyndigheden skal det være udgangspunktet, at en sådan nægtelse kun rent undtagelsesvis kan tages i betragtning, således at spørgsmålet om betydningen af den ansvarlige kommunes holdning om fornødent afgøres i retten.

Er det grundet pladsmangel ikke muligt at anbringe den unge i egnet institution, er dette ikke en hindring for en afgørelse om varetægtsfængsling, så længe betingelserne efter retsplejelovens § 762 for varetægtsfængsling er opfyldt. Det bør således ikke føre til løsladelse, at der ikke er plads med det samme. Politiet skal dog sikre, at den unge efter varetægtsfængslingen overføres til institution, så snart der er plads.

Der kan i den forbindelse henvises til U 2008.2414H, hvor Højesteret bestemte, at to 16-årige drenge, der var sigtet for røveri efter straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1, mod en 14-årig dreng, burde have været varetægtsfængslet i arresthus med bestemmelse om, at de skulle overføres til en sikret institution for unge under 18 år, så snart der var plads på en sådan. Højesteret udtalte, at det under hensyn til karakteren og grovheden af det påsigtede forhold sammenholdt med de omstændigheder, der efter byrettens og landsrettens kendelser begrundede anvendelsen af fængslingsbestemmelsen i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, ikke ville have været i strid med proportionalitetsreglen i § 762, stk. 3, at træffe bestemmelse om varetægtsfængsling af de sigtede, selv om der på tidspunktet for byrettens kendelse ikke var pladser i en sikret institution for unge, hvor de sigtede kunne anbringes i surrogat i medfør af retsplejelovens § 765. Højesteret udtalte endvidere, at der var henset til, at der allerede dagen efter byrettens kendelse var plads til den ene af de sigtede i en sikret institution, og at retten – evt. i forbindelse med, at varetægtsfængslingsperioden i første omgang blev fastsat til f.eks. 7 dage – kunne have truffet afgørelse om, at de sigtede skulle overføres til en sikret institution for unge, så snart pladsforholdene tillod dette.

I bekendtgørelse nr. 263 af 15. marts 2024 om voksenansvar for anbragte børn og unge, er der fastsat nærmere regler om bl.a. besøgskontrol, brevkontrol og isolation. Udgangstilladelse vedrørende unge, der er anbragt i sikrede afdelinger i stedet for varetægtsfængsling eller i henhold til straffelovens § 74 a, stk. 1 (ungdomssanktion), gælder reglerne i bekendtgørelse nr. 1492 af 5. december 2024, om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af et farlighedsdekret.

2.2.2.2. Varetægtsfængsling i isolation

Iværksættelse eller opretholdelse af isolationsfængsling over for unge under 18 år forudsætter i første række, at de almindelige betingelser i retsplejelovens § 770 a og § 770 b, stk. 1, er opfyldt, jf. Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Langvarige varetægtsfængslinger

Derudover gælder der skærpede betingelser for isolationsfængsling af unge 18 år i retsplejelovens § 770 b, stk. 2, hvoraf det fremgår, at isolation kun må iværksettes eller fortsættes over for arrestanter under 18 år, hvis der i øvrigt foreligger helt særlige omstændigheder, der gør det påkrævet, jf. retsplejelovens § 770 b, stk. 2.

Formålet med bestemmelsen i § 770 b, stk. 2, er at præcisere, at isolation over for unge kun bør ske under helt ekstraordinære omstændigheder. Dette fremgår af forarbejderne til lov nr. 1561 af 20. december 2006 (L 44 af 25. oktober 2006, de almindelige bemærkninger, pkt. 4.2.5.).

Helt særlige omstændigheder kan efter forarbejderne bestå i, at den forbrydelse, som den unge er sigtet for, er af meget alvorlig karakter, og at der i den konkrete sags oplysninger findes et særlig stærkt behov for fængsling i isolation af den pågældende. F.eks. kan der være tilfælde, hvor der er tale om en meget alvorlig narkotikakriminalitet eller meget alvorlig personfarlig kriminalitet med én eller flere medgerningsmænd på fri fod, hvor det på baggrund af den konkrete sags oplysninger må antages, at der foreligger en alvorlig kollusionsrisiko. Dette fremgår tillige af forarbejderne til loven (L 44 af 25. oktober 2006, de specielle bemærkninger til § 770).

Det er endvidere anført, at isolation normalt ikke bør ske alene af hensyn til efterforskningen mod andre, f.eks. når den unge under 18 år selv har tilstået.

Endelig fremgår det af forarbejderne til bestemmelsen, at der ved afgørelsen skal lægges stor vægt på den pågældendes alder, og at isolation som altovervejende hovedregel ikke må ske, hvis den sigtede kun er 15 eller 16 år.

Højesteret har i U 1999.1415H udtalt, at der over for unge under 18 år bør udvises den yderste tilbageholdenhed med anvendelse af varetægtsfængsling i isolation, og at denne foranstaltning kun bør bringes i anvendelse for denne personkreds, såfremt der foreligger helt ekstraordinære omstændigheder, som kan berettiggende dette.

Fristen for isolationsfængslingens længde skal være så kort som muligt og for unge under 18 år kan fristen højst forlænges med 2 uger ad gangen.

Der gælder følgende tidsmæssige overgrænser for isolationsfængsling af personer under 18 år:

- 14 dage, hvis sigtelsen angår en lovovertrædelse, der efter loven ikke kan medføre fængsel i 4 år, jf. retsplejelovens § 770 c, stk. 1.
- 4 uger, hvis sigtelsen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 4 år eller derofter, men ikke fængsel i 6 år, jf. retsplejelovens § 770 c, stk. 2.
- Mere end 4 uger, hvis sigtelsen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13 (terrorisme mv.), jf. retsplejelovens § 770 c, stk. 5.

For en nærmere beskrivelse af reglerne for iværksættelse af isolationsfængsling og forlængelse heraf for unge under 18 år, se Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Langvarige varetægtsfængslinger og proportionalitet i varetægtsfængslingers længde.

2.2.3. Underretning af den ansvarlige kommune

Reglerne om underretning af den ansvarlige kommune i forbindelse med sager mod unge mellem 15 og 18 år fremgår af bekendtgørelse nr. 803 af 28. juni 2010 om underretning af kommunen om afhøringer af sigtede under 18 år og af barnets lov § 133.

Retningslinjer om politiets underretning til den ansvarlige kommune om børn og unge under 18 år findes på POLINTRA under Operativt/Politifagligt/Forebyggelse/Børn og unge.

Politiets sagsbehandler skal være opmærksom på, at udtalelser fra ungesamråd, den ansvarlige kommune og/eller kriminalforsorgen skal indhentes så tidligt som muligt af hensyn til den unge samt af hensyn til overholdelse af frister for sagsbehandlingstiden, jf. pkt. 2.2.5. Det kan således være nødvendigt, at politiet på efterforskningsstadiet via anklagemyndigheden sørger for, at de relevante myndigheder bliver hørt, jf. pkt. 3.1.

2.2.3.1. Underretning ved afhøring

Politiet skal underrette den ansvarlige kommune om sagen, når en sigtet mellem 15 og 18 år skal afhøres, og sigtelsen angår overtrædelse af straffeloven eller forhold, der efter loven kan medføre frihedsstraf. Underretningen sker til den kommune, hvor sigtede bor. Hvis der ikke foreligger oplysninger om bopælskommunen, eller der på grund af afstanden ikke kan gives møde herfra, underrettes den stedlige kommune. En repræsentant for kommunen skal så vidt muligt have adgang til at overvære afhøringer, der foretages af politiet eller i retten.

Underretning om afhøring kan dog undlades, hvis afhøringen foretages i direkte forbindelse med, at den sigtede træffes under eller i umiddelbar tilknytning til lovovertrædelsen, og der ikke bliver spørgsmål om højere straf end bøde.

2.2.3.2. Underretning ved ikke bagatelagtig kriminalitet og ved behov for særlig støtte

I andre tilfælde – dvs. når den unge ikke anholdes eller afhøres – skal den ansvarlige kommune (bopælskommunen) underrettes, såfremt barnet har begået kriminalitet, der ikke er bagatelagtig, og hvor der kan være behov for støtte fra kommunen.

Politiets vejledning om underretning til den ansvarlige kommune om børn og unge under 18 år findes på POLINTRA under Operativt/Politifagligt/Forebyggelse/Børn og unge. Heraf fremgår det bl.a. hvornår

underretningsforpligtelsen aktualiseres, herunder i forbindelse med anholdelse eller varetægtsfængsling af forældre til børn og unge under 18 år.

Det fremgår af rundskrivelsen, at der i alle tilfælde skal ske underretning af den ansvarlige kommune, hvis der foreligger oplysninger, der peger på, at barnet har behov for særlig støtte, herunder

- når den unge har vanskeligheder ud over, hvad der er almindeligt for alder og udviklingstrin,
- når forældrene har vanskeligheder med f.eks. misbrug, psykisk lidelse eller svære sociale belastninger,
- når den unge er ude i misbrug, kriminel adfærd eller har andre svære sociale vanskeligheder,
- når den unge er truet på sundhed eller udvikling eller er udsat for omsorgssvigt (se barnets lov § 133, stk. 1, nr. 4, særligt for så vidt angår vold eller andre overgreb), og
- når den unge har et fysisk eller psykisk handicap eller andre lidelser.

Underretningen skal senest ske, når efterforskningen er afsluttet. Reglerne herom findes i barnets lov § 133.

I de tilfælde, hvor den unge har begået voldskriminalitet eller anden form for alvorlig kriminalitet, f.eks. grovere former for hærværk eller tyveri, følger det af § 91 og § 108 i barnets lov, at kommunen skal tage stilling til, om der skal udarbejdes en plan for en indsat ung (en barnets eller en ungeplan), der kan modvirke yderligere kriminalitet og yde den nødvendige støtte til den unge. Det er obligatorisk at udarbejde en ungeplan eller barnets plan, hvis der træffes afgørelse om anbringelse uden for hjemmet.

Politiet kan i forbindelse med underretning af den ansvarlige kommune komme med forslag til initiativer over for den unge, f.eks. at der aflægges et besøg i den unges hjem med henblik på at drøfte den unges situation og den fremtidige indsats over for den unge.

2.2.3.3. Efterfølgende skriftlig underretning af kommunen

I det omfang den underretning, der er sket i forbindelse med afhøring eller ved ikke-bagatelagtig kriminalitet og ved behov for særlig støtte, ikke er sket skriftligt, skal der efterfølgende tillige ske skriftlig underretning af kommunen.

2.2.4. Underretning og involvering af indehaverne af forældremyndigheden over unge mellem 15 og 18 år

2.2.4.1. Underretning ved anholdelse og afhøring

Anholdes den unge eller skal den unge afhøres, underrettes forældremyndighedsindehaverne snarest muligt. Hvis den unge er anbragt uden for hjemmet, underrettes den unges opholdssted også.

Det er udgangspunktet, at politiet og anklagemyndigheden skal underrette begge forældremyndighedsindehavere i sager vedrørende unge. Når underretningen sendes med Digital Post følger dette udgangspunkt eksplicit af lov om ligestilling af kvinder og mænd § 4 a, stk. 1.

Underretning af den ene eller begge forældremyndighedsindehavere kan udsættes, hvis dette er påkrævet af hensyn til efterforskningen eller må antages at stride mod væsentlige hensyn til den unge. Udsættelse

af underretning kan efter omstændighederne være på ubestemt tid, hvis væsentlige hensyn til pågældende tilsiger dette.

Ved afhøring af den unge afgør politiet, om forældremyndighedsindehaverne kan være til stede under afhøringen. Politiet bør kun nægte forældremyndighedsindehaverne at overvære afhøringen, hvis det er nødvendigt af hensyn til efterforskningen eller må antages at stride mod væsentlige hensyn til den unge.

Som eksempler på situationer, hvor hensynet til efterforskningen vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor forældrenes tilstedeværelse må antages at forhindre eller væsentligt besværliggøre afhøringen af den unge, hvis den unges forældre selv er mistænkte i sagen, eller hvis underretningen vil kunne kompromittere eller vanskeliggøre en igangværende efterforskning mod medgerningsmænd.

Som eksempler på situationer, hvor væsentlige hensyn til den unge vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor den unge er tvangsfjernet, eller hvor den unge har været udsat for alvorligt omsorgssvigt eller krænkelse fra forældremyndighedsindehaverens side – f.eks. i form af psykisk vold, grov vold eller seksuelt misbrug. Væsentlige hensyn til den unge vil endvidere kunne gøre sig gældende i situationer, hvor der i øvrigt måtte være risiko for utilbørlige reaktioner fra indehaverne af forældremyndigheden, f.eks. hvor oplysninger i sagen om den unges seksualitet, må forventes at udsætte den unge for et særligt pres i hjemmet på grund af religiøse, kulturelle eller æresrelaterede forhold.

Hensynet til efterforskningen og hensynet til den unge vægter lige højt, således at de hver især og med samme styrke kan begrunde, at underretning udsættes og adgang til at overvære afhøringen nægtes.

2.2.4.2. Underretning ved kriminalitet, hvor der ikke er foretaget anholdelse og afhøring

I andre sager – dvs. hvor den unge ikke anholdes, og der ikke gennemføres en egentlig afhøring – underrettes forældremyndighedsindehaverne snarest muligt, og senest når efterforskningen er afsluttet, f.eks. samtidig med udsendelse af et bødeforelæg.

Det er udgangspunktet, at politiet og anklagemyndigheden skal underrette begge forældremyndighedsindehavere i sager vedrørende unge. Når underretningen sendes med Digital Post følger dette udgangspunkt eksplicit af lov om ligestilling af kvinder og mænd § 4 a, stk. 1.

Underretning kan dog undlades, hvis kriminaliteten er af helt bagatelagtig karakter, eksempelvis ved mindre overtrædelser af færdselsloven og ordensbekendtgørelsen, og det skønnes, at det vil være tilstrækkeligt, at forholdet mundtligt påtales over for den unge.

Hvis der findes grundlag for at meddele en advarsel eller pålægge en bøde, kan underretning som udgangspunkt ikke undlades.

Underretning kan som udgangspunkt aldrig undlades ved overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven.

Underretning af den ene eller begge forældremyndighedsindehavere kan dog undlades, hvis dette er påkrævet af hensyn til efterforskningen eller må antages at stride mod væsentlige hensyn til den unge.

Som eksempler på situationer, hvor hensynet til efterforskningen vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor den unges forældre selv er mistænkte i sagen, eller hvis underretningen vil kunne kompromittere eller vanskeliggøre en igangværende efterforskning mod medgerningsmænd.

Som eksempler på situationer, hvor væsentlige hensyn til den unge vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor den unge er tvangsfjernet, eller hvor den unge har været udsat for alvorligt omsorgssvigt eller krænkelser fra forældremyndighedsindehavernes side – f.eks. i form af psykisk vold, grov vold eller seksuelt misbrug. Væsentlige hensyn til den unge vil endvidere kunne gøre sig gældende i situationer, hvor der i øvrigt måtte være risiko for utilbørlige reaktioner fra indehaverne af forældremyndigheden, f.eks. hvor oplysninger i sagen om den unges seksualitet, må forventes at udsætte den unge for et særligt pres i hjemmet på grund af religiøse, kulturelle eller æresrelaterede forhold.

2.2.4.3. Underretning om skriftlige afgørelser

Når en person mellem 15 og 18 år er mistænkt i en straffesag, og der træffes skriftlige afgørelser eksempelvis om at efterforskningen indstilles, jf. retsplejelovens § 749, stk. 2, påtaleopgivelse, jf. retsplejelovens § 721 eller tiltalefrafald, jf. retsplejelovens § 722, er det udgangspunktet, at begge forældremyndighedsindehavere tillige skal underrettes om afgørelsen.

Underretning af den ene eller begge forældremyndighedsindehavere kan dog undlades, hvis dette er påkrævet af hensyn til efterforskningen eller må antages at stride mod væsentlige hensyn til den unge.

Som eksempler på situationer, hvor hensynet til efterforskningen vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor den unges forældre selv er mistænkte i sagen, eller hvis underretningen vil kunne kompromittere eller vanskeliggøre en igangværende efterforskning mod medgerningsmænd.

Som eksempler på situationer, hvor væsentlige hensyn til den unge vil kunne gøre sig gældende, kan nævnes tilfælde, hvor den unge er tvangsfjernet, eller hvor den unge har været udsat for alvorligt omsorgssvigt eller krænkelser fra forældremyndighedsindehavernes side – f.eks. i form af psykisk vold, grov vold eller seksuelt misbrug. Væsentlige hensyn til den unge vil endvidere kunne gøre sig gældende i situationer, hvor der i øvrigt måtte være risiko for utilbørlige reaktioner fra indehaverne af forældremyndigheden, f.eks. hvor oplysninger i sagen om den unges seksualitet, må forventes at udsætte den unge for et særligt pres i hjemmet på grund af religiøse, kulturelle eller æresrelaterede forhold.

2.2.5. Krav om hurtig sagsbehandlingstid i visse sager

2.2.5.1. Sager, hvor den unge tilstår den kriminelle handling

Sagsbehandlingstiden i sager, hvor den unge tilstår den kriminelle handling, må ikke være på mere end to måneder.

Sagsbehandlingstiden regnes fra sigtelse, til sagen sendes til retten, eller anklagemyndigheden træffer anden afgørelse. De to måneder omfatter således den samlede sagsbehandlingstid hos den ansvarlige kommune og politi og anklagemyndighed.

Politiet skal for at sikre overholdelse af sagsbehandlingstiden og af hensyn til den unge være opmærksom på, om der er anledning til allerede på efterforskningsstadiet evt. via anklagemyndigheden at indhente de fornødne udtalelser fra ungesamråd, kommunerne eller kriminalforsorgen, jf. pkt. 2.2.3. og pkt. 3.1.

Det skal af henvendelsen til den ansvarlige kommune i tilståelsessager særligt fremgå, at der er tale om en sag, der som udgangspunkt er omfattet af målsætningen om en samlet sagsbehandlingstid på to måneder, og at kommunen derfor anmodes om at hastebehandle sagen. Anklagemyndigheden skal kontakte den ansvarlige kommune, hvis den samlede sagsbehandlingstid er tæt på at overstige to måneder.

Det kan endvidere være nødvendigt med henblik på opfyldelse af mål for sagsbehandlingstiden at fremsende sagen til retten, før udtalelser fra de hørte myndigheder foreligger, jf. pkt. 3.1.3. om berømmelse af sager forud for behandling i ungesamråd og pkt. 3.2.2. om indbringelse af sagen for retten.

2.2.5.2. Henvisning til Ungdomskriminalitetsnævn – Fast track

Sagsbehandlingstiden i sager, som er omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, må som udgangspunkt ikke være mere end 30 dage.

I voldtægtssager er målsætningen for sagsbehandlingstiden 60 dage.

I sager, hvor den mistænkte skal mentalundersøges, er målsætningen for sagsbehandlingstiden 4 måneder.

Sagsbehandlingstiden regnes fra sigtelse (identifikation af gerningsmand), til sagen sendes til retten. Det er derfor vigtigt, at sagen bliver afsendt hurtigst muligt efter tiltalespørgsmålet er afgjort.

Målsætningerne for sagsbehandlingstiderne i sager, hvor der nedlægges påstand om, at den unge skal efterkomme en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, gælder alle sager, hvor gerningstidspunktet ligger efter 1. januar 2019.

Betingelserne for at nedlægge påstand om efterkommelse af en afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet er beskrevet nærmere under pkt. 5.3.1. og 5.5.

Registreringen af de sager, som er omfattet af fast-track ordningen, skal indtil videre foretages via adjournalisering af en administrativ sag i POLSAS. Udfindelse og registrering af sager, som er omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, foretages af politiets forebyggelsesenheder. I forbindelse med afgørelse af tiltalespørgsmålet skal anklageren i alle sager, som er behandlet i fast track, give besked til forebyggelsesenheden i politikredsen med henblik på registrering af afgørelse og eventuel påstand.

For at sikre en hurtig sagsbehandling kan det være nødvendigt at fremsende sagen til retten, før en eventuel udtalelse fra kommunen eller det pågældende ungesamråd foreligger, jf. pkt. 3.1.3. og pkt. 3.2.2. om indbringelse af sager for retten. Anklagemyndigheden skal underrette den ansvarlige kommune i alle sager, hvor der rejses tiltale med påstand om efterkommelse af en afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Underretningen skal ske samtidig med fremsendelse af sagen til retten.

Ved fremsendelse af sagerne til retten, markeres anklageskrift eller retsmødebegæring manuelt med ”UNGE” i øverste venstre hjørne af den første side.

3. Forberedelse

Før der tages endeligt stilling til tiltaleespørgsmålet i en sag mod en ung person, er det, forudsat at den sigtede vurderes at være skyldig, nødvendigt at undersøge nærmere, hvilken sanktion der skal nedlægges påstand om.

Når anklagemyndigheden modtager sagen, skal det således, på baggrund af den unges personlige forhold, karakteren af den udøvede kriminalitet samt den unges indstilling til sigtelsen, vurderes, om sagen kan afgøres med en bøde, jf. pkt. 5.1., tiltalefrafald med eller uden vilkår, jf. pkt. 5.2., betinget dom med eller uden vilkår, jf. pkt. 5.3., ungdomssanktion, jf. pkt. 5.4. eller ubetinget dom evt. med tillægsforanstaltning om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, jf. pkt. 5.5.

Til brug for afgørelse af sanktionsvalget er det i vidt omfang relevant at indhente udtalelser herom fra den ansvarlige kommune eller kriminalforsorgen, ligesom nogle sager bliver drøftet i ungesamråd, jf. herom nedenfor pkt. 3.1.

For at sikre overholdelse af sagsbehandlingstiden og af hensyn til den unge bør de fornødne udtalelser fra ungesamråd, den ansvarlige kommune og/eller kriminalforsorgen indhentes tidligst muligt. Det kan således være nødvendigt, at politiet på efterforskningsstadiet via anklagemyndigheden foranlediger, at de relevante myndigheder bliver hørt, jf. pkt. 2.2.3. og pkt. 2.2.5.

Det kan af hensyn til opfyldelse af mål for sagsbehandlingstiden endvidere være nødvendigt at fremsende sagen til retten, før udtalelser fra de hørte myndigheder foreligger, jf. pkt. 2.2.5., pkt. 3.1.3. og pkt. 3.2.2. om indbringelse af sager for retten.

3.1. Høringer og underretninger

Det er i de fleste sager relevant at foretage høring af den ansvarlige kommune, jf. pkt. 3.1.1. I nogle sager bør der foretages høring eller underretning af kriminalforsorgen, jf. pkt. 3.1.2., ligesom nogle sager mod unge bliver behandlet på et ungesamråd, jf. pkt. 3.1.3.

3.1.1. Høring af den ansvarlige kommune

Oplysninger om sigtedes personlige forhold indhentes hos sigtedes opholdskommune. Oplysningerne bør normalt indhentes på et så tidligt tidspunkt som muligt.

Oplysninger om personlige forhold skal normalt indhentes i alle sager. Undtaget er dog:

- sager, der må forventes at ende med påtaleopgivelse,
- sager, der kan afgøres med bøde eller advarsel,
- sager, der forventes sluttet efter bekendtgørelse nr. 324 af 27. marts 2025 om politimestrenes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale,

- sager, der med altovervejende sandsynlighed vil medføre en ubetinget frihedsstraf, og hvor der allerede foreligger personlige oplysninger. Det bør dog altid overvejes, om sagen eventuelt skal behandles i ungesamråd, jf. pkt. 3.1.3., eller
- sager, der kan afgøres med betinget eller ubetinget fængsel, når der nedlægges påstand om at den unge skal efterkomme en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, jf. nedenfor. Det bør dog altid overvejes, om sagen eventuelt skal behandles i ungesamråd, jf. pkt. 3.1.3.

Hvis anklagemyndigheden ikke finder sagen egnet til afgørelse med påstand om efterkommelse af en afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt eller ungdomssanktion, anmodes den ansvarlige kommune om at oplyse, om der som led i straffesagens afgørelse bør fastsættes støttende indsatser for barnet eller den unge eller anbringelse efter § 32 eller kapitel 5 i barnets lov, og i givet fald hvilke indsatser, der kan foreslås.

I de sager, hvor der nedlægges påstand om, at den unge skal efterkomme en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal der som del af straffesagen alene indhentes de oplysninger, som er nødvendige for at tage stilling til sanktionsvalget, herunder spørgsmålet om betinget eller ubetinget fængsel. Det bemærkes, at det i forbindelse med vurderingen af hvilken påstand, der skal nedlægges, altid skal overvejes, om sagen eventuelt skal behandles i ungesamråd, jf. pkt. 3.1.3.

Øvrige oplysninger til brug for Ungdomskriminalitetsnævnets eventuelle afgørelse, herunder med henblik på fastsættelse af en straksreaktion eller et forbedringsforløb forudsættes som hovedregel tilvejebragt i dette regi. Det bemærkes, at kommunen tilvejebringer relevante sociale oplysninger i forbindelse med forberedelse af sagen til behandling i nævnet.

Hvis anklagemyndigheden finder sagen egnet til afgørelse med tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt, anmodes den ansvarlige kommune om at undersøge muligheden for at indgå en ungdomskontrakt. Se om ungdomskontrakt pkt. 5.2.5.

Den ansvarlige kommune iværksætter en undersøgelse af den unges forhold og af mulighederne for at anvende en ungdomskontrakt eller eventuelt støttende indsatser uden ungdomskontrakt. Hvis den ansvarlige kommune skønner, at en ungdomskontrakt kan anvendes, udarbejdes der i fællesskab med den unge og dennes forældre et udkast til de sociale vilkår i en ungdomskontrakt.

Hvis anklagemyndigheden vurderer, at den unge er omfattet af målgruppen for ungdomssanktion, skal anklagemyndigheden snarest muligt indhente en udtalelse fra den ansvarlige kommune vedrørende den unge. Se om ungdomssanktion pkt. 5.4. Den ansvarlige kommune skal komme med en indstilling om, hvorvidt ungdomssanktion vil være formålstjenlig. Indstillingen fra den ansvarlige kommune skal ligeledes indeholde forslag til, hvordan ungdomssanktionen for den pågældende unge bør udformes, herunder hvor længe den unge skal opholde sig på en sikret døgninstitution, og i hvor lang tid den unge efterfølgende skal være anbragt på en åben institution.

Det skal i den forbindelse tillige overvejes, om sagen skal behandles i ungesamråd. Der henvises til pkt. 3.1.3.

Ved henvendelse til den ansvarlige kommune skal vedlægges kopi af forholds-/bilagsfortegnelse eller kopi af retsmødebegæring eller anklageskrift, hvis disse foreligger. Sagens akter medsendes kun, hvor der skønnes at være et særligt behov for, at den ansvarlige kommune kender detaljerne i sagen.

Det bør af henvendelsen til den ansvarlige kommune i sager, hvor den unge tilstår den kriminelle handling, særligt fremgå, at der er tale om en sag, der som udgangspunkt er omfattet af målsætningen om en samlet sagsbehandlingstid på to måneder, og at den ansvarlige kommune derfor anmodes om at hastebehandle sagen, jf. pkt. 2.2.5. Anklagemyndigheden skal efter sagens oversendelse kontakte den ansvarlige kommune, hvis den samlede sagsbehandlingstid er tæt på at overstige to måneder.

3.1.2. Høring og underretning af kriminalforsorgen

Personundersøgelser efter retsplejelovens § 808 indhentes normalt ikke i sager mod unge under 18 år. De oplysninger, der indhentes fra den ansvarlige kommune, må antages at være tilstrækkelige i de fleste tilfælde. Hvis det overvejes at knytte tilsyn af kriminalforsorgen som vilkår til en helt eller delvist betinget dom, eller der kan blive tale om samfundstjeneste eller behandling i ”anger management”, skal der dog tilvejebringes en personundersøgelse. Det samme gælder, hvis der i øvrigt er behov for personlige oplysninger, som ikke kan skaffes gennem den ansvarlige kommune. Dette gælder ikke, hvis vilkåret om tilsyn er et tillæg til et vilkår om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet i forhold til en 17-årig, jf. pkt. 5.3.1.7.

Hvis en 15-20-årig person har begået kriminalitet af den karakter, der kan begrunde behandling i ”anger management” som vilkår i en (eventuelt delvis) betinget dom, skal politiet indhente en personundersøgelse. Kriminalforsorgen skal ud over personundersøgelsen foretage en vurdering af den unge med hensyn til dennes egnethed til deltagelse i programmet. Spørgsmålet om egnethed vil indgå som en del af konklusionen i personundersøgelsen. Se nærmere om behandling i ”anger management” som vilkår for en betinget dom under pkt. 5.3.3.

Hvis det drejer sig om en sag, hvor der kan blive tale om anvendelse af ungdomssanktion, kan anklagemyndigheden anmode den lokale afdeling af kriminalforsorgen om at udfærdige en personundersøgelse, hvis der mellem politidirektøren, den lokale afdeling af kriminalforsorgen og den lokale afdeling af socialchefer er indgået aftale herom. Undersøgelsen vil i givet fald blive afsluttet uden konklusion fra kriminalforsorgen, idet det fortsat er den ansvarlige kommune, som skal vurdere den unges egnethed.

Der henvises i øvrigt til Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Personundersøgelser ved kriminalforsorgen, herunder med henblik på samfundstjeneste.

Den lokale afdeling af kriminalforsorgen skal have underretning om sager, der forventes at medføre ubetinget fængselsstraf, således at den unges afsoning kan planlægges og iværksættes hurtigst muligt.

Underretningen skal ske ved kopi af forholds-/bilagsfortegnelse, retsmødebegæring eller anklageskrift og så tidligt som muligt, når det står klart, at ubetinget fængselsstraf kan forventes.

3.1.3. Behandling af sager i ungesamråd

Der er i politikredsene etableret ungesamråd, som bl.a. udarbejder indstillinger til brug for anklagemyndighedens sanktionspåstand og rettens sanktionsvalg i konkrete straffesager mod unge.

Indstillingerne drejer sig navnlig om fastsættelse af resocialiserende vilkår for betingede domme eller tiltalefrafald – bl.a. med henblik på, at det bliver muligt for retten at fastsætte så præcise vilkår som muligt, hvilket skaber både klarhed for den unge og for den relevante myndighed. Indstillingerne fra ungesamrådet giver et kvalificeret grundlag for sanktionsvalget, og drøftelserne i ungesamrådet vil samtidig sikre en tidlig orientering og involvering af kommunen, således at den pædagogiske og/eller behandlingsmæssige opfølgning af straffedommen kan tilrettelægges bedst muligt.

Ungesamrådene udarbejder også indstillinger om det mest hensigtsmæssige anbringelsessted, hvis den unge idømmes en ubetinget frihedsstraf, eller om idømmelse af ungdomssanktion i medfør af straffelovens § 74 a. I de mest alvorlige sager, hvor der bliver tale om ubetinget frihedsstraf, kan det ofte være væsentligt, at der foreligger en socialfaglig indstilling om det nærmere sanktionsvalg, ligesom det er vigtigt for de relevante anbringelsessteder at blive inddraget tidligt med henblik på i givet fald at kunne tilrettelægge den pædagogiske og behandlingsmæssige indsats bedst muligt.

Det er aftalt lokalt, hvilke typer sager der kan behandles i ungesamråd, samt hvorledes behandlingen af sagerne i samrådet nærmere skal foregå.

Organiseringen af de enkelte ungesamråd er ligeledes aftalt lokalt. Herved sikres, at der kan tages hensyn til lokale forskelle, herunder geografiske forskelle, størrelsen af politikredsene samt antallet af kommuner i den enkelte kreds. Det er således muligt at etablere ét ungesamråd inden for politikredsen eller flere, eksempelvis ét ungesamråd per kommune.

Ungesamrådene består i de fleste tilfælde af faste repræsentanter fra de berørte kommuner, regionen og de sikrede institutioner og eventuelt sagkyndige. Anklagemyndigheden/politiet i de pågældende politikredse og Kriminalforsorgen i Frihed deltager endvidere fast i samrådenes møder.

Som følge af, at aftalerne om behandlingen af sager i ungesamråd er fastsat lokalt, er det forskelligt, hvilken myndighed der kan tage initiativ til, at en sag mod en ung lovovertræder skal behandles i ungesamråd. Det bemærkes dog, at det følger af Justitsministeriets betænkning nr. 1508, om indsatsen mod ungdomskriminalitet, at det som udgangspunkt bør være anklagemyndigheden, der tager initiativ til gennemførelsen af ungesamråd i alle relevante sager.

Det bør tydeligt fremgå af de lokale aftaler i hver enkelt politikreds, hvilke myndigheder der er repræsenteret i samrådet, samt hvilke sagkyndige personer der i øvrigt bør deltage i samrådets møder. Herudover bør bl.a. mødekadencen, antallet af sager, der skal behandles på hvert møde, typen af sager, der kan behandles på et ungesamråd (målgruppen), samt hvem der beslutter, at en sag skal behandles på et ungesamråd, fremgå af aftalen.

Da det varierer, hvor ofte de enkelte ungesamråd afholder møder, skal anklagemyndigheden i hvert tilfælde overveje, om sagen bør berammes i retten forud for behandlingen i ungesamrådet med henblik på at sikre, at målene for sagsbehandlingstiden kan opfyldes, jf. pkt. 2.2.5.

I sager, hvor kriminaliteten er begået i en anden politikreds, end den politikreds hvor den sigtede har bopæl, skal sagen behandles i det ungesamråd, der er etableret i den sigtedes bopælskommune. Anklagemyndigheden i den politikreds, hvor kriminaliteten er begået, skal hurtigst muligt tage kontakt til anklagemyndigheden i den politikreds, hvor den unge har bopæl med henblik på at afklare, om sagen skal behandles på ungesamråd. Anklagemyndigheden i den politikreds, hvor kriminaliteten er begået, skal i givet fald snarest fremsende sagen samt en kort notits om den kriminalitet, den unge er sigtet for.

I Rigsadvokatens brev af 30. juni 2010 vedrørende etablering af ungesamråd i politikredsene og målsætninger for sagsbehandlingstiden i sager vedrørende unge lovovertrædere anmodede Rigsadvokaten samtlige politidirektører – i det omfang der ikke allerede var etableret et ungesamråd i politikredsen – om at tage kontakt til de i kredsen beliggende kommuner med henblik på etablering af et ungesamråd.

3.1.3.1. Samspillet mellem ungesamråd og Ungdomskriminalitetsnævnet

Ungdomskriminalitetsnævnet blev indført den 1. januar 2019 ved lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, jf. lov nr. 1705 af 27. december 2018. Loven indebærer, at sager vedrørende unge i alderen 15 til 17 år, der begår kriminalitet, kan henvises til behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet af domstolene efter anklagemyndighedens påstand. Der henvises til pkt. 5.3.1. og pkt. 5.5.

Indførelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet ved lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet ændrer ikke på funktionen af ungesamråd i de enkelte politikredse.

Ungesamrådet har således forsat til opgave at behandle straffesager før de behandles af domstolene, bl.a. med henblik på at udtale sig om egnede sanktioner mv., jf. pkt. 3.1.3.

Den omstændighed, at det forventes, at anklagemyndigheden vil nedlægge påstand om henvisning til ungdomskriminalitetsnævnet, indebærer ikke, at sagen ikke tillige kan behandles i ungesamråd. Det er i den forbindelse vigtigt at være opmærksom på, at der ikke altid sker henvisning ved dom til Ungdomskriminalitetsnævnet, selvom anklagemyndigheden har nedlagt påstand herom, og at Ungdomskriminalitetsnævnet ikke altid fastsætter foranstaltninger i forhold til den unge, selvom der er sket henvisning til nævnet. Hertil kommer, at foranstaltninger efter ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse ophører, når den unge fylder 18 år, hvorimod et fastsat vilkår til en betinget dom eller en ungdomssanktion kan strække sig ud over det fyldte 18 år.

Målgruppen for sager, der behandles i ungesamråd, er ligeledes uændret. Det betyder, at de sager, som den enkelte politikreds før etableringen af Ungdomskriminalitetsnævnet vurderede burde behandles i ungesamråd, fortsat kan behandles i ungesamråd.

Det bemærkes, at målgruppen kan være forskellig fra politikreds til politikreds, da det fastsættes lokalt, hvilke typer sager der bør behandles i ungesamråd, jf. oven for under pkt. 3.1.3. Målgruppen kan eksempelvis omfatte sager:

- Hvor det vurderes, at sagen er egnet til afgørelse med ungdomssanktion i medfør af straffelovens § 74 a. Ungesamrådet kommer i den forbindelse med en indstilling om, hvorvidt ungdomssanktion vil være formålstjenlig, herunder som alternativ til ubetinget frihedsstraf. Indstillingen om ungdomssanktion indeholder ligeledes forslag til, hvordan ungdomssanktionen for den pågældende unge skal udformes. Indstillingen vil indgå i forbindelse med rettens valg af sanktion. ⇐ Det kan indgå i vurde-

ringen, at en ungdomssanktion kan strække sig ud over det fyldte 18 år, hvorimod foranstaltninger efter ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse ophører, når den unge fylder 18 år. —Det bemærkes, at hvis en sag er egnet til afgørelse med ungdomssanktion, vil det som udgangspunkt ikke være relevant at nedlægge påstand om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

- Hvor det forventes, at den unge vil blive idømt en ubetinget frihedsstraf, f.eks. i de mest alvorlige sager eller sager, hvor den unge er varetægtsfængslet. Ungesamrådet kommer i den forbindelse med en indstilling om det mest hensigtsmæssige anbringelsessted.

Det kan desuden overvejes, om en sag bør behandles i ungesamråd i de tilfælde, hvor det vurderes, at sagen kan afgøres med en betinget dom, og hvor der er behov for ungesamrådet indstilling til, hvilke vilkår der er mest formålstjenlige, f.eks. vilkår om anger management, samfundstjeneste eller psykiatrisk behandling.

Det bemærkes, at hvis en sag er egnet til at blive afgjort med en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, kan der ud over vilkåret om samfundstjeneste fastsættes et vilkår om, at den unge skal efterkomme en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Såfremt sagen vurderes at være egnet til det, kan der evt. fastsættes et yderligere vilkår om behandling i anger management.

Det bemærkes endvidere, at sager om børn og unge i Ungdomskriminalitetsnævnets målgruppe ikke nødvendigvis vil have været igennem et ungesamråd. Det er med andre ord ikke en forudsætning, at en sag har været behandlet i ungesamrådet, før den kan henvises til nævnet.

Når der i en straffesag – der før dom har været behandlet i et ungesamråd – sker henvisning til ungdomskriminalitetsnævnet, er det kommunalbestyrelsen, som sikrer, at dommen og andre relevante sagsakter fremsendes til Ungdomskriminalitetsnævnet med henblik på sagens behandling i nævnet. Andre relevante sagsakter kan bl.a. bestå af en indstilling fra et ungesamråd. Anklagemyndigheden sikrer umiddelbart efter domsafsigelsen, at dommen og andre relevante sagsakter fremsendes til den ansvarlige kommune, jf. forslag til lov nr. 84 af 26. oktober 2018 om bekæmpelse af ungdomskriminalitet (de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.2.6.3.2. (oplysning af sagen)).

3.2. Tiltalerejsning

3.2.1. Udformning af anklageskrifter og retsmødebegæringer

Anklagemyndigheden skal i sager mod unge ved udformning af påstande i anklageskrifter og retsmødebegæringer være opmærksom på nøje at anføre sanktionens indhold, herunder de vilkår, der skal fastsættes ved tiltalefrafald eller betingede domme, herunder vilkår om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet eller indholdet af en ungdomssanktion, jf. pkt. 5. om straf og andre retsfølger. Bemærk i den forbindelse, at der skal fastsættes et særskilt vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen, hvis den unge er fyldt 17 år på tidspunktet for domsafsigelsen, jf. pkt. 5.3.1.7.

Se eksempler på udformningen af påstande om ungdomssanktion pkt. 5.4.3.

Hvis sagen søges afgjort med tiltalefrafald med vilkår, betinges dette af, at sigtede erkender sig skyldig i retten, og at retten godkender vilkårene.

3.2.1.1. Påstand om udvisning

Hvis det findes, at betingelserne for udvisning – eller en advarsel om udvisning – er opfyldt i en sag mod en ung udlænding, skal anklagemyndigheden altid nedlægge påstand om udvisning eller en advarsel om udvisning.

Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet finder kun anvendelse for unge, der har opholdstilladelse eller som i øvrigt har fast, lovligt ophold i Danmark. Ungdomskriminalitetsnævnet kan således ikke træffe afgørelse med virkning over for en ung udlænding, der er udvist ved endelig dom.

Hvis der nedlægges påstand om udvisning i en sag, hvor kriterierne for henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet er opfyldt, skal anklagemyndigheden nedlægge en principal påstand om udvisning og en subsidær påstand om advarsel om udvisning kombineret med efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

En ungdomssanktion kan kombineres med udvisning, jf. Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Udvisning ved dom.

3.2.2. Indbringelse af sagen for retten

Sagen skal fremsendes til retten med de nødvendige dokumenter umiddelbart efter afslutning af efterforskningen og efter eventuel forelæggelse for statsadvokaten. Hvis der nedlægges påstand om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal sagerne ved fremsendelse til retten manuelt markeres med ”UNGE” i øverste venstre hjørne på første side af anklagskriftet eller retsmødebegæringen.

Det kan være nødvendigt med henblik på opfyldelse af mål for sagsbehandlingstiden, jf. pkt. 2.2.5., at fremsende sagen til retten, før udtalelser fra de hørte myndigheder foreligger, jf. også pkt. 3.1.3. om berømmelse af sager forud for behandling i ungesamråd.

Ved tiltalefrafald vedlægges det underskrevne tiltalefrafald, en eventuel ungdomskontrakt samt retsmødebegæring. Ved tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt skal anklagemyndigheden iværksætte de fornødne tiltag til godkendelse af ungdomskontrakten, jf. herom pkt. 5.2.6.

Anklagemyndigheden skal anmode retten om at underrette indehaverne af forældremyndigheden, den ansvarlige kommune og eventuelt kriminalforsorgen om retsmøder i sagen.

4. Jura

5. Straf og andre retsfølger

Personer under 18 år kan som udgangspunkt idømmes samme former for straf og retsfølger som personer over 18 år. Personer, der var under 18 år på gerningstidspunktet, kan dog ikke idømmes fængsel på livstid, jf. straffelovens § 33, stk. 3.

Det har i almindelighed betydning for straffastsættelsen som en formildende omstændighed, at gerningsmanden ikke var fyldt 18 år på gerningstidspunktet, jf. straffelovens § 82, nr. 1.

Sager mod personer under 18 år søges i vidt omfang – afhængigt af den unges personlige forhold, karakteren af den udøvede kriminalitet samt den unges indstilling til sigtelsen – afgjort med bøde, tiltalefrafald, herunder advarsel, betinget dom eller ungdomssanktion.

5.1. Fastsættelse af bøder

Sager, der over for personer over 18 år som hovedregel afgøres med bøde, skal også over for unge under 18 år søges afgjort med denne sanktion.

Bøderne nedsættes for unge under 18 år og for personer med særlig lav indtægt i overensstemmelse med ordningen på færdselslovens område. Det er alderen og indtægtsforholdene på gerningstidspunktet, der er afgørende for spørgsmålet om bødenedsættelse.

Nærmere retningslinjer, herunder indtægtsgrænser for bødenedsættelse, kan findes i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Straffens fastsættelse under punktet straf og andre retsfølger.

Ved fastsættelsen af en fælles bødestraf for flere samtidige overtrædelser af færdselsloven er det den nedsatte bøde, der skal indgå i den samlede bodeberegning, jf. Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Færdsel – Generelle retningslinjer for sanktionspåstande i færdselssager.

Sager vedrørende spiritus- og promillekørsel behandles som sager mod personer over 18 år.

5.2. Tiltalefrafald

5.2.1. Anvendelsesområde og generelle betingelser

Efter retsplejelovens § 722 kan tiltale i en sag helt eller delvis frafaldes i en række nærmere angivne tilfælde. Ifølge retsplejelovens § 723, stk. 1, kan der fastsættes vilkår for et tiltalefrafald.

Der er flere former for tiltalefrafald, som er særligt relevante som retsfølge til personer under 18 år:

- Advarsel ved forhold af ringe strafværdighed efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 1, jf. pkt. 5.2.2.
- Tiltalefrafald i sager om ubetydelig vold efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7, jf. pkt. 5.2.3.
- Tiltalefrafald på grund af ung alder uden særlige vilkår efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 3, jf. pkt. 5.2.5.
- Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt eller andre støttende indsatser efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 2 og nr. 3, jf. pkt. 5.2.6.

Det er en forudsætning for at meddele tiltalefrafald, at sigtedes skyld er utvivlsom, eller at alle faktiske omstændigheder i forbrydelsens gerningsindhold er erkendt. Hvis der skal fastsættes vilkår for tiltalefrafaldet efter retsplejelovens § 723, stk. 1, skal den sigtede i retten have afgivet en uforbeholden tilståelse, jf. § 723, stk. 2.

Har den unge gjort sig skyldig i vold, eller indgår vold i kriminaliteten, kan tiltalefrafald ikke anvendes, jf. dog pkt. 5.2.3. om ubetydelig vold.

Brugstyveri af bil eller motorcykel kan som udgangspunkt ikke afgøres med tiltalefrafald, herunder med vilkår om ungdomskontrakt, jf. Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Samfundstjeneste, pkt. 5.3.5.

Brugstyverier af cykler og knallerter, herunder registreringspligtige knallerter, afgøres som udgangspunkt med bøde, jf. Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Formueforbrydelser - de almindelige berigelsesforbrydelser (straffelovens §§ 276- 283 samt § 290, § 291, § 293 og § 293 a).

Tiltalefrafald kan heller ikke anvendes ved røveri, groft hærværk og narkotikakriminalitet, der ikke isoleret set kan afgøres med advarsel eller bøde. Sagen skal i så fald indbringes for retten med henblik på idømmelse af ubetinget eller betinget straf, eventuelt med vilkår om samfundstjeneste og/eller henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet, kombinationsdom eller afgøres med en ungdomssanktion, jf. pkt. 5.4.

Tiltalefrafald til unge under 18 år i medfør af retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 1 og 4-7, og stk. 2, samt bekendtgørelse nr. 324 af 27. marts 2025 om politimestrenes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale, kan i øvrigt anvendes i samme omfang som over for voksne.

5.2.2. Advarsel ved forhold af ringe strafværdighed

En advarsel er et tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 1, der kan meddeles i tilfælde, hvor den påsigtede lovovertrædelse efter loven ikke kan medføre højere straf end bøde, og forholdet er af ringe strafværdighed.

Består kriminaliteten i butikstyveri eller andre former for berigelseskriminalitet omfattet af straffelovens § 287, søges sagen afgjort med bøde eller advarsel efter de retningslinjer, der er fastsat i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Straffeloven – Strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffeloven (afsnittet er gjort historisk pr. den 5. oktober 2021).

Der fastsættes ikke vilkår til en advarsel efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 1.

5.2.3. Tiltalefrafald i sager om ubetydelig vold

Efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7, kan tiltale frafaldes, hvis dette følger af bestemmelser fastsat af justitsministeren eller rigsadvokaten. Tiltale kan i medfør af § 1, nr. 4, i bekendtgørelse nr. 324 af 27. marts 2025 om politimestrenes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale, frafaldes for overtrædelse af straffelovens § 244, § 119, stk. 1 og § 119 b, når der er tale om meget begrænset voldsanvendelse, og når ingen betydelig skade er sket, eventuelt mod vedtagelse af en bøde eller betaling af erstatning.

Tiltalefrafald efter bekendtgørelsens § 1, nr. 4, for overtrædelse af straffelovens § 244, § 119, stk. 1, og § 119 b, skal alene anvendes efter en konkret vurdering, når der er tale om ubetydelig vold. Tiltalefrafald i denne type sager kan således f.eks. anvendes, når både sigtede og forurettede er meget unge, og volden er opstået efter forudgående uoverensstemmelser mellem parterne, herunder i forbindelse med konflikter

opstået på skoler eller ved fester, f.eks. fordi konflikten har udviklet sig til håndgemæng på grund af indtagelse af alkohol.

Tiltalefrafald efter denne bestemmelse skal ikke anvendes, hvis flere gerningsmænd i forening har udøvet vold mod én person, ligesom denne type tiltalefald ikke skal anvendes, hvis forurettede har pådraget sig skader af betydning, f.eks. i form af flænger, tandskade eller adskillige blodudtrædninger.

Tiltalefrafald efter denne bestemmelse skal endvidere ikke anvendes, hvis der er anvendt et våben eller lignende i forbindelse med voldshandlingerne.

Der fastsættes ikke vilkår til tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7.

5.2.4. Tiltalefrafald i visse sager om samleje med en person under den seksuelle lavalder

Efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7, kan tiltale frafaldes, hvis dette følger af bestemmelser fastsat af justitsministeren eller rigsadvokaten. Tiltale kan i medfør af § 1, nr. 3, i Rigsadvokatens bekendtgørelse nr. 324 af 27. marts 2025 om politimestrenes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale, frafaldes for overtrædelse af straffelovens § 222, stk. 1, 1. pkt., og § 225, jf. § 222, stk. 1, 1. pkt., når det på baggrund af oplysningerne om sigtedes og forurettedes udvikling og alder samt deres indbyrdes aldersforskel må antages, at der har været tale om et fuldt ud frivilligt seksuelt forhold, og forholdet mellem parterne i øvrigt må anses for tilstrækkeligt jævnbyrdigt. Tiltalefrafald kan ikke meddeles, hvis forurettede er under 12 år, eller hvis sigtede er fyldt 22 år.

5.2.5. Tiltalefrafald på grund af ung alder uden særlige vilkår

Der kan meddeles tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 3, i tilfælde, hvor sigtede var under 18 år på gerningstidspunktet, og der fastsættes vilkår efter § 723, stk. 1.

Kan sagen ikke afgøres med bøde eller advarsel, og er den unge personligt, socialt og arbejds- eller uddannelsesmæssigt veletilpasset, kan sagen eventuelt afgøres med et tiltalefrafald i medfør af denne bestemmelse, uden at der fastsættes særlige vilkår om ungdomskontrakt eller andre støttende indsatser. Der skal som hovedregel fastsættes vilkår om bødebetaling og eventuelt tillige om konfiskation og erstatning. Bødens størrelse skal fastsættes under hensyn til den unges betalingssevne.

Denne sanktion skal navnlig anvendes ved mindre alvorlig berigelseskriminalitet, som ikke kan afgøres med bøde. Det gælder f.eks. ved et eller nogle få indbrud. Det er en forudsætning, at kriminaliteten ikke kan ses som begyndelsen på en egentlig kriminel løbebane. Sanktionen skal ikke anvendes, hvis den unge tidligere har modtaget tiltalefrafald.

Da der skal fastsættes vilkår i form af prøvetid og bøde, skal den sigtede efter retsplejelovens § 723, stk. 1, i retten have afgivet en uforbeholden tilståelse, jf. bestemmelsens stk. 2. Vilkårene skal godkendes af retten. Prøvetiden fastsættes i reglen til 1 år. I sjældne gentagelsestilfælde kan prøvetiden eventuelt fastsættes til 2 år.

Det skal fremgå af meddelelsen om tiltalefrafald, at sagen kan genoptages, hvis et vilkår overtrædes, jf. pkt. 6.4.

Hvis den sigtede ikke afgiver en uforbeholden tilståelse, må sagen søges afgjort ved dom, eventuelt med en betinget dom på tilsvarende vilkår, som hvis det havde været muligt at meddele tiltalefrafald.

5.2.6. Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt eller andre støttende indsatser

Kan en sag ikke afgøres med bøde eller tiltalefrafald på grund af ung alder uden særlige vilkår, jf. pkt. 5.2.5., skal sagen søges afgjort med et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt. Hjemlen hertil er retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 2 og 3, jf. § 723, stk. 1, og § 32 og kapitel 5 i barnets lov.

Ungdomskontrakten er en aftale, hvor den unge med samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden forpligter sig til at deltage i nærmere opregnede aktiviteter mv., mod at anklagemyndigheden afstår fra yderligere retsforfølgning. Den unge kan herved opnå, at lovovertrædelsen ikke anføres på straffeattesten, jf. § 11, stk. 4, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 1860 af 23. september 2021 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregistret), ligesom den unge normalt ikke vil blive pålagt vilkår om bøde.

Støttende indsatser efter barnets lov kan iværksættes over for unge under 18 år, der har lovligt ophold her i landet. De støttende indsatser i en ungdomskontrakt ophører således normalt ved det fyldte 18. år. Dog kan støtte i form af en fast kontaktperson eller døgnophold i institution, plejefamilie eller andet egnet opholdssted opretholdes, indtil den unge fylder 23 år, hvis den unge er indforstået hermed, jf. barnets lov §§ 113-118.

En ungdomskontrakt skal godkendes af anklagemyndigheden og af retten, se nedenfor.

Tiltalefrafald uden ungdomskontrakt, men med vilkår om støttende indsatser efter barnets lov, anvendes kun undtagelsesvis efter indstilling fra den ansvarlige kommune, jf. i det følgende.

5.2.6.1. Anvendelsesområde

Ungdomskontrakten kan især tilbydes unge under 18 år, der ikke er kommet ind i et mere fast kriminalitetsmønster. Det er unge, som før ordningen med ungdomskontrakter skulle have tiltalefrafald med vilkår om tilsyn af den ansvarlige kommune mv. eller eventuelt den første betingede dom.

Der vil således typisk være tale om unge, der har begået berigelseskriminalitet, herunder f.eks. indbrudstyveri eller andet tyveri og visse grovere hærværksforhold.

Det er udelukket at anvende ungdomskontrakt ved vold, eller hvis vold indgår i kriminaliteten.

Det er ligeledes udelukket at anvende ungdomskontrakt ved røveri, groft hærværk og narkotikakriminalitet, der ikke isoleret set kan afgøres med advarsel eller bøde. Ungdomskontrakt kan heller ikke anvendes ved brugstyveri af bil eller motorcykel.

Foreligger der en bestyrket tilståelse fra den unge, skønner anklagemyndigheden umiddelbart, om sagen egner sig til at blive afgjort med et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt. Anklagemyndigheden underretter i givet fald snarest muligt den ansvarlige kommune. Kommunen iværksætter en undersøgelse af den unges forhold og af mulighederne for at anvende en ungdomskontrakt eller eventuelt støttende

indsatser uden ungdomskontrakt. Sagens akter medsendes i fornødent omfang. Se pkt. 3.1.1. om høring af den ansvarlige kommune.

Hvis den ansvarlige kommune skønner, at en ungdomskontrakt kan anvendes, udarbejdes der i fællesskab med den unge og dennes forældre et udkast til de sociale vilkår i en ungdomskontrakt.

Vurderer den ansvarlige kommune ud fra kendskabet til den unge og forældrene, at der ikke er grundlag for en ungdomskontrakt, eller vil den unge ikke indgå en ungdomskontrakt, skal sagen søges afgjort ved dom eventuelt med vilkår om støttende indsatser.

Hvis der ikke foreligger en bestyrtet tilståelse, må sagen ligeledes afgøres ved dom.

Tiltalefrafald uden ungdomskontrakt, men med vilkår om støttende indsatser efter barnets lov § 32, kan undtagelsesvis anvendes, hvis den ansvarlige kommune indstiller dette.

5.2.6.2. Samspillet med påstand om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet

Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt bør ikke benyttes i sager, hvor det er relevant at nedlægge påstand om en betinget fængselsstraf med vilkår om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Når der er tale om overtrædelser af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller knivloven, hvor der kan blive tale om betinget eller ubetinget fængselsstraf, bør tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt således udelukkende anvendes, når sagen ikke omhandler personfarlig kriminalitet, og hvor den unge ikke er i risiko for at begå yderligere kriminalitet.

Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt vil endvidere ikke kunne bruges i sager, hvor den unge allerede er pålagt et forbedringsforløb af Ungdomskriminalitetsnævnet.

Se hertil punkt 5.3.1.

5.2.6.3. Ungdomskontraktens indhold

Et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt skal i alle tilfælde indeholde

- vilkår om støttende indsatser
- tilsyn med overholdelse af disse støttende indsatser
- vilkår om straffri vandel i en prøvetid, og
- oplysning om konsekvensen af, at kontrakten ikke overholdes

Der kan fastsættes yderligere vilkår, jf. nedenfor.

Kontrakten skal udarbejdes således, at den afspejler den unges situation og den begåede kriminalitet.

Kontrakten skal indeholde en målrettet plan, som specifikt fastlægger de initiativer, som inden for et bestemt tidsrum skal udgøre en samlet indsats over for den unge og udgøre en konkret forpligtelse for

den unge. Der skal også fastsættes bestemmelser om tilsynet med overholdelsen af disse vilkår, f.eks. ved jævnlige samtaler med en sagsbehandler.

Vilkårene i ungdomskontrakten skal være konkrete og specifikke, og den sproglige formulering skal være klar, således at der ikke kan opstå misforståelser eller tvivl om, hvorvidt vilkårene er overtrådt.

Der kan anvendes alle de former for støttende indsatser, der er nævnt i § 32 i barnets lov, herunder økonomisk støtte til udgifter, der følger af indsatserne efter § 35 i barnets lov, samt anbringelse uden for hjemmet efter reglerne i kapitel 5 i barnets lov.

Kontrakten kan f.eks. indeholde en forpligtelse for den unge til at søge skole eller andet uddannelsessted, en ungdomsklub eller andre foreningsaktiviteter, f.eks. sportsforeninger. Herudover kan kontrakten indeholde en forpligtelse til at passe et fritidsjob. Endvidere kan kontrakten indeholde vilkår om, hvor den unge skal bo, herunder hos familie eller på et sted, der er anvist af den ansvarlige kommune, eventuelt i forbindelse med anbringelse uden for hjemmet. Det kan også indgå i kontraktens plan, at den unge får tildelt en fast kontaktperson i et nærmere fastlagt omfang. Der kan også i særlige tilfælde fastsættes vilkår om behandling mod alkohol- eller narkotikamisbrug.

Der bør især fokuseres på de områder, hvor der er behov for at få den unge til at arbejde med at ændre holdning og adfærd, og hvor der er behov for at støtte den unge i udvikling af et positivt forløb. Den sociale indsats bør derfor være fremadrettet og behøver ikke at relatere sig til den begåede kriminalitet.

Ungdomskontraktens vilkår om støttende indsatser bør normalt ikke løbe i mere end et år og ikke i kortere tid end tre måneder. De støttende indsatser efter barnets lov kan imidlertid fortsætte ud over kontraktperioden afhængig af den unges behov for støtte. Ungdomskontrakter ophører normalt ved det fyldte 18. år. En ungdomskontrakt med vilkår i form af en fast kontaktperson eller døgnophold på et børne- og ungehjem, plejefamilie eller andet egnet opholdssted vil dog kunne række ud over det fyldte 18. år.

En ungdomskontrakt skal altid gøres betinget af straffri vandel i prøvetiden. Prøvetiden fastsættes i reglen til 1 år.

I en ungdomskontrakt vil der kunne indgå vilkår om betaling af erstatning og konfiskation. Der bør normalt ikke fastsættes vilkår om bødebetaling. Hvis ungdomskontrakten kun indeholder mindre forpligtelser for den unge, f.eks. krav om at fastholde et påbegyndt skole- eller uddannelsesforløb, kan der dog være behov for at fastsætte vilkår om bøde.

Kontrakten skal indeholde oplysninger om konsekvensen af, at kontrakten ikke overholdes af den unge. Betydningen af ny kriminalitet i prøvetiden skal også anføres. Der henvises til pkt. 6.4.

5.2.6.4. Anklagemyndighedens og rettens godkendelse af en ungdomskontrakt

Ved afgørelse af en sag med tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt skal såvel anklagemyndigheden som retten godkende kontraktens vilkår om støttende indsatser, der er udarbejdet af den ansvarlige kommune i samarbejde med den unge og dennes forældre.

Anklagemyndigheden skal forud for godkendelsen fastsætte de yderligere vilkår om straffri vandel mv., der skal indgå i ungdomskontrakten. I de tilfælde, hvor en sag skal behandles på ungesamråd, er der mulighed for, at repræsentanter for de relevante myndigheder i fællesskab drøfter vilkårene i kontrakten, jf. pkt. 3.1.3.

Herefter underskrives kontrakten af den ansvarlige kommune, den unge, indehaveren af forældremyndigheden og af anklagemyndigheden. Underskrivelsen bør tilstræbes at ske på et møde med deltagelse af de nævnte personer og myndigheder, hvor indholdet af kontrakten og betydningen af dens overholdelse gennemgås.

Har den unge bopæl i en anden politikreds end den kreds, der behandler sagen, kan afholdelse af mødet undlades, hvis praktiske hensyn herunder afstande og lignende gør det vanskeligt. Kontrakten underskrives i så fald af den unge, forældremyndighedsindehaverne og den ansvarlige kommune og sendes til politikredsen på gerningsstedet til underskrift. Sagen sendes herefter snarest muligt til bopælskredsen med henblik på rettens godkendelse, medmindre rettens godkendelse mest hensigtsmæssigt sker ved gerningsstedets værneting.

Fastsættelse af vilkår i tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt kan ifølge retsplejelovens § 723, stk. 2, kun ske, såfremt den sigtede i retten har afgivet en uforbeholden tilståelse, hvis rigtighed bestyrkes ved de i øvrigt foreliggende omstændigheder.

Retten skal godkende vilkåret om ungdomskontrakt og dermed selve indholdet af kontrakten, jf. retsplejelovens § 723, stk. 3. Det samme gælder andre vilkår.

Med henblik på at sikre, at kontrakten godkendes af retten så hurtigt som muligt, skal politikredsene søge etableret ordninger med de stedlige retter, der medfører, at behandlingen af disse sager kan ske, så snart kontrakten er underskrevet.

Det kan være af såvel pædagogisk som praktisk betydning, at rettens behandling af kontrakten sker samme dag, som kontrakten er gennemgået og underskrevet på mødet mellem repræsentanter for myndighederne, den unge og forældremyndighedsindehaverne.

5.2.7. Sanktionsvalget ved ny kriminalitet begået efter et tidligere tiltalefrafald

Seneste afgørelse: Tiltalefrafald på grund af ung alder uden særlige vilkår

Kan sagen ikke afgøres med bøde eller advarsel må det overvejes, om sagen kan afgøres med tiltalefrafald med ungdomskontrakt eller andre støttende indsatser, jf. pkt. 5.2.5.

Seneste afgørelse: Tiltalefrafald med ungdomskontrakt eller andre støttende indsatser

Der skal normalt kun meddeles ét tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt.

Ny kriminalitet, der ikke kan afgøres med bøde eller advarsel, skal medføre, at sagen søges afgjort ved dom. Der vil til en betinget dom kunne knyttes vilkår om støttende indsatser.

5.3. Betinget dom

Efter straffelovens § 56 kan retten gøre en straf betinget, hvis den finder det upåkrævet, at straffen kommer til fuldbyrdelse.

Efter straffelovens § 57 kan retten som vilkår for udsættelsen af straffastsættelsen eller af straffuldbyrdelsen bestemme, at den dømte i hele prøvetiden eller en del af denne skal undergives tilsyn (tilsynsvilkår).

For personer under 18 år varetages tilsynet i almindelighed af kommunen.

Desuden kan retten fastsætte andre vilkår (særvilkår), som findes formålstjenlige.

5.3.1. Betinget dom med vilkår om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet

Retten kan i medfør af straffelovens § 57, nr. 10, fastsætte som vilkår til en betinget dom, at den unge skal efterkomme en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, hvis sagen er omfattet af § 2 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Retten kan endvidere i medfør af straffelovens § 74 b fastsætte som tillægsforanstaltning til en ubetinget fængselsstraf, at den unge skal efterkomme en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Se hertil pkt. 5.5.

5.3.1.1. Kriminalitetskriterium

Det er en betingelse for at nedlægge påstand om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, at der samtidig nedlægges påstand om betinget eller ubetinget fængselsstraf for

- 1) personfarlig kriminalitet eller
- 2) anden alvorlig kriminalitet ved overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller knivloven, når den unge samtidig vurderes at være i særlig risiko for at begå yderligere kriminalitet.

Ved personfarlig kriminalitet forstås:

- Straffelovens kapitel 25 om forbrydelser mod liv og legeme
- Straffelovens kapitel 26 om forbrydelse mod den personlige frihed
- § 119 om vold og trusler mod en person i offentlig tjeneste eller hverv,
- § 119 b om angreb med genstande mod en person i offentlig tjeneste eller hverv,
- § 123 om vidnetrusler,
- § 180 om ildspåsættelse under skærpende omstændigheder,
- Seksualforbrydelser omfattet af §§ 216-225,
- § 266 om trusler,
- § 281 om afpresning og
- § 288 om røveri

5.3.1.2. Alderskriterium

Der skal alene nedlægges påstand om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, hvis der på doms-, prøveløsladelses- eller løsladelsestidspunktet er mere end 3 måneder til, at den unge fylder 18 år. Baggrunden er, at foranstaltninger efter Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse ophører, når den unge fylder 18 år. En henvisning til nævnet vil, når den unge er tæt på at fylde 18 år, være unødigt ressourcetungt i forhold til, hvad kommunen kan nå at iværksætte. Der skal som udgangspunkt ikke nedlægges påstand om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet, hvis den unge er mere end 17 år og 6 måneder på gerningstidspunktet, medmindre der er særlig grund til at antage, at sagen kan gennemføres så hurtigt, at Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse meningsfuldt kan iværksættes af kommunen, inden den pågældende fylder 18 år.

5.3.1.3. Opholdskriterium

Det er en forudsætning for at nedlægge påstand om, at den unge skal efterkomme en afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, at den unge har fast, lovligt ophold i Danmark.

5.3.1.4. Risikokriterium (sager om anden alvorlig kriminalitet)

Når der nedlægges påstand om fængselsstraf for anden alvorlig kriminalitet ved overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller knivloven, vil sagen være omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, hvis den unge samtidig er i risiko for at begå ny kriminalitet.

Vurderingen af, hvorvidt den unge er i særlig risiko for at begå yderligere kriminalitet, foretages i politiets forebyggelsesenheder. Vurderingen er baseret på en række risikofaktorer, herunder bl.a. om den unge tidligere har været mistænkt eller dømt for kriminalitet, har søskende eller forældre, der er dømt for kriminalitet, har bopæl i et subområde, har tilknytning til bander, eller er kendt på anden måde i politiets kriminalitetsforebyggende arbejde.

Anklagemyndigheden lægger som udgangspunkt politiets risikovurdering til grund for den videre sagsbehandling.

5.3.1.5. Screening

Politiet registrerer dagligt de sager, som er omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Der foretages i forbindelse hermed screening for alders-, opholds- og risikofaktorer. Der screenes ikke for risikofaktorer i sager om personfarlig kriminalitet.

Resultatet af screeningen vil blive bilageret på sagen med henblik på fremlæggelse i retten.

5.3.1.6. Fast track

Sager, hvor anklagemyndigheden nedlægger påstand om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal ifølge forarbejderne til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet behandles efter en "fast track" procedure.

Fast track proceduren for de 15-17-årige er indrettet således, at det for politiet og anklagemyndigheden er målsætningen, at det samlede tidsforbrug fra sigtelsen (identifikation af gerningsmand), til sagen sendes i retten, ikke bør overstige 30 dage. Dog er målsætningen 60 dage i voldtægtssager. Skal der foretages en mentalundersøgelse af sigtede, vil målsætningen være 4 måneder. For domstolene er målsætningen for sagsbehandlingstiden fastsat til 37 dage. Heraf udgør berammelsestiden, dvs. tiden fra sagen modtages i retten, til hovedforhandlingen kan indledes, 30 dage, mens der er afsat 7 dage til hovedforhandling og domsafsigelse.

Registreringen af de sager, som er omfattet af fast track ordningen, skal indtil videre foretages via adjournalisering af en administrativ sag i POLSAS. Udfindelse og registrering af sager, som er omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, foretages af politiets forebyggelsesenheder.

Anklagemyndigheden orienterer forebyggelsesenheden ved tiltalerejsning og dom i sagen med henblik på registrering på den administrative sag.

Ved fremsendelse af sagerne til retten, markeres anlageskrift eller retsmødebegæring manuelt med ”UNGE” i øverste venstre hjørne af den første side.

Anklagemyndigheden skal underrette den ansvarlige kommune i alle sager, hvor der rejses tiltale med påstand om efterkommelse af en afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Underretningen skal ske samtidig med fremsendelse af sagen til retten.

5.3.1.7. Tilsyn og vilkårsovertrædelse

Kommunen fører ifølge § 54 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet løbende tilsyn med børn og unge, som er underlagt en afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Ungekriminalforsorgen fører ifølge § 47 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet tilsyn med, at barnet eller den unge efterlever Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse, ligesom ungekriminalforsorgen fører tilsyn med, at kommunen iværksætter de af nævnet fastsatte foranstaltninger.

Særskilt vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen

I sager vedrørende betingede domme med påstand om vilkår om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet, skal anklagemyndigheden tillige nedlægge påstand om et særskilt vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen.

Vilkåret om tilsyn af kriminalforsorgen skal formuleres uafhængigt af vilkåret om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet, således at der fastsættes (minimum) to selvstændige parallelle vilkår til den betingede dom.

Ved at fastsætte et særskilt vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen sikres det, at der i sager, hvor prøvetiden (minimum 1 år) vil være længere end den tid, der er tilbage, før den unge fylder 18 år, vil blive ført tilsyn med den unge i hele prøvetiden, uanset forløbet af eventuelle foranstaltninger, som Ungdomskriminalitetsnævnet måtte fastsætte, og uanset at den dømte fylder 18 år i løbet af prøvetiden.

Et særskilt vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen sikrer endvidere, at den unge er underlagt tilsyn af kriminalforsorgen i de tilfælde, hvor Ungdomskriminalitetsnævnet ikke fastsætter foranstaltninger.

Det bemærkes, at ungekriminalforsorgen og kriminalforsorgen vil tilrettelægge ”dobbeltilsynet” på en måde, der sikrer, at der ikke reelt vil blive ført to parallelle tilsyn.

Vilkårsovertrædelser

Hvis den unge ikke overholder vilkårene for den betingede dom, herunder efterkommer Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse, skal ungekriminalforsorgen indberette sagen til Ungdomskriminalitetsnævnet, der tager stilling til, om der er grundlag for at genoptage sagen med henblik på at ændre eller forlænge tiltagene over for den unge. Ungekriminalforsorgen skal samtidigt foretage indberetning til Kriminalforsorgen i Frihed, der kan indberette vilkårsovertrædelser til politikredsen efter reglerne i bekendtgørelse nr. 1021 af 28. juni 2022 om kriminalforsorgens reaktioner ved overtrædelse af vilkår fastsat ved prøveløsladelse, betinget dom mv. I forlængelse heraf kan anklagemyndigheden nedlægge påstand om ændring af vilkårene, forlængelse af prøvetiden eller fuldbyrdelse af fængselsstraffen i medfør af straffelovens § 60.

Reglerne for kriminalforsorgens indberetning af vilkårsovertrædelser i betingede domme med henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet adskiller sig således ikke fra indberetning af øvrige vilkårsovertrædelser.

Anklagemyndigheden skal i alle tilfælde høre og indkalde ungekriminalforsorgen i forbindelse med, at en vilkårsovertrædelse i en ungdomskriminalitetsnævns sag indbringes for retten, så ungekriminalforsorgen i forbindelse med rettens behandling af vilkårsovertrædelser kan orientere om status på forløbet i ungekriminalforsorgen.

For så vidt angår vilkårsovertrædelser, der behandles parallelt for Ungdomskriminalitetsnævnet og ved domstolene, skal anklagemyndigheden sikre, at behandlingen koordineres i fornødent omfang. Det vil fremgå af ungekriminalforsorgens indberetning af vilkårsovertrædelser til anklagemyndigheden, om der også er sket indberetning til Ungdomskriminalitetsnævnet. Anklagemyndigheden skal forud for rettens behandling af vilkårsovertrædelser, i det omfang det er muligt, indhente en status ved Ungdomskriminalitetsnævnet for sagens genindbringelse for Ungdomskriminalitetsnævnet.

Af hensyn til fristen for indbringelse af vilkårsovertrædelser i betingede domme for retten kan det i visse sager være uhensigtsmæssigt at afvente Ungdomskriminalitetsnævnets eventuelle genbehandling af sagen forud for indbringelse af vilkårsovertrædelser for retten.

Det bemærkes, at Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse fortsat består, selv om vilkårsovertrædelser fører til, at en betinget straf skal udløses. Eventuelle foranstaltninger fastsat af Ungdomskriminalitetsnævnet, som ikke meningsfuldt kan gennemføres i forbindelse med afsoning, udsættes til efter endt afsoning.

Hvis der tillige er fastsat et vilkår om eksempelvis samfundstjeneste i den betingede dom, hvor der er sket indberetning vedrørende overtrædelse af vilkåret om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet, og samfundstjenesten er afviklet, vil der fortsat foreligge en vilkårsovertrædelse, der skal indbringes for retten med påstand om ændring af vilkårene, forlængelse af prøvetiden eller fuldbyrdelse af fængselsstraffen i medfør af straffelovens § 60.

Den unge kan også være underlagt Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse efter at have udstået sin straf. En efterfølgende manglende overholdelse af nævnets afgørelse vil imidlertid i sagens natur ikke længere kunne føre til udløsning af den betingede fængselsstraf.

5.3.1.8. Samspillet med de øvrige sanktioner

Tiltalefrafald med ungdomskontrakt

Sager som er omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, vil ikke kunne afgøres med et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt eller andre støttende indsatser.

Ungdomssanktion

Hvis en sag er egnet til afgørelse med ungdomssanktion i medfør af straffelovens § 74 a, vil det som udgangspunkt ikke være relevant at nedlægge påstand om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Det bør dog i sådanne sager overvejes, om der skal nedlægges en subsidær påstand herom. Hvis sagen afgøres med ungdomssanktion, skal der ikke samtidig ske henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet.

Idømmelse af en ungdomssanktion vil endvidere absorbere et eventuelt forbedringsforløb fastsat af Ungdomskriminalitetsnævnet, som den unge allerede er underlagt.

Såfremt den unge ikke vurderes egnet til at modtage en ungdomssanktion jf. straffelovens § 74 a, skal der i stedet nedlægges påstand om en ubetinget fængselsstraf med tillægsforanstaltning om at efterkomme en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet efter straffelovens § 74 b, jf. herom pkt. 5.5. Se endvidere pkt. 5.4. om ungdomssanktion.

Betingede domme med andre vilkår

Når en sag, der vurderes at kunne afgøres med en betinget fængselsstraf, er omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal der som udgangspunkt alene nedlægges påstand om et vilkår om, at den unge skal efterkomme en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Ungdomskriminalitetsnævnet har herefter mulighed for at fastsætte et forbedringsforløb, som er skræddersyet til den enkelte unge, med tilsyn af ungekriminalforsorgen.

Ved betingede domme til 17-årige, hvor prøvetiden vil være længere end den tid, der er tilbage, før den unge fylder 18 år, skal anklagemyndigheden endvidere nedlægge påstand om et særskilt vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen, jf. ovenfor om tilsyn vedrørende 17-årige.

Hvis en sag er egnet til at blive afgjort med en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, kan der ud over vilkåret om samfundstjeneste fastsættes et vilkår om, at den unge skal efterkomme en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Det vil f.eks. være relevant i sager vedrørende brugstyveri af motorkøretøj efter straffelovens § 293 a, jf. pkt. 5.3.2.

Såfremt sagen vurderes at være egnet til det, kan der evt. fastsættes et yderligere vilkår om behandling i anger management, se pkt. 5.3.3.

5.3.1.9. Sanktionsvalget ved ny kriminalitet

Såfremt en ung, som tidligere har modtaget en dom om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, begår ny kriminalitet, som er omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal der i forbindelse med den nye straffesags behandling i retten på ny nedlægges påstand om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Hvis der bliver spørgsmål om fastsættelse af en fællesstraf efter straffelovens § 61, og der i den tidligere betingede dom er fastsat vilkår om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet, skal anklagemyndigheden være opmærksom på, om vilkåret om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet skal videreføres. Dette kan kun ske ved fornyet henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet i forbindelse med den nye dom. Problemstillingen er også relevant selvom den nye kriminalitet ikke er omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

5.3.2. Betinget dom eventuelt med vilkår om tilsyn og støttende indsatser

I sager, som ikke er omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, kan der nedlægges påstand om, at den dømte efter kommunens afgørelse undergives støttende indsatser efter § 32 og kapitel 5i barnets lov, eventuelt af nærmere angiven art, og efterkommer de forskrifter, som kommunen meddeler den pågældende, jf. straffelovens § 57, nr. 9. Dette indebærer, at det herefter påhviler den ansvarlige kommune at træffe bestemmelse om indholdet af de pågældende indsatser efter barnets lov.

Der kan således fastsættes støttende indsatser, som er identiske med de vilkår, der indgår i en ungdomskontrakt eller et tiltalefrafald med vilkår, jf. pkt. 5.2.6. Sådanne vilkår skal i lighed med de vilkår, der fastsættes i forbindelse med tiltalefrafald, være konkrete og specifikke, ligesom den sproglige formulering skal være klar.

På samme måde som ved overtrædelser af vilkår ved tiltalefrafald skal der konsekvent følges op på overtrædelser af vilkår i forbindelse med betinget dom.

Støttende indsatser efter barnets lov kan iværksættes over for unge under 18 år, der har lovligt ophold her i landet. De støttende indsatser ophører således normalt ved det fyldte 18. år. Dog kan støtte i form af en fast kontaktperson eller døgnophold i institutioneller andet egnet opholdssted opretholdes, indtil den unge fylder 23 år, hvis den unge er indforstået hermed, jf. barnets lov §§ 113-118.

5.3.3. Betinget dom med vilkår om samfundstjeneste

Hvis kriminaliteten er af en sådan art, at den ikke bør afgøres med en rent betinget dom, f.eks. ved spirituskørsel eller brugstyveri af motorkøretøj, kan der blive tale om en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste. Se nærmere om spirituskørsel i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Færdsel – Spirituskørsel (fl § 53) og om brugstyveri af motorkøretøj i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Formueforbrydelser - de almindelige berigelsesforbrydelser (straffelovens §§ 276- 283 samt § 290, § 291, § 293 og § 293 a). Det er en betingelse for anvendelse af betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, at den dømte findes egnet hertil, jf. straffelovens § 62, stk. 1. Se nærmere om anvendelse af samfundstjeneste i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Samfundstjeneste.

5.3.4. Betinget dom med vilkår om behandling i "anger management"

Hvis en 15-20-årig person har begået voldskriminalitet eller lignende, der er udtryk for en ringe evne til at kontrollere egen aggressivitet, skal anklagemyndigheden overveje, om den pågældende kan idømmes en betinget dom med vilkår om behandling i "anger management". Det er personens alder på domstidspunktet, der er afgørende for iværksættelse af vilkåret.

En betinget dom med vilkår om behandling i "anger management" forudsætter, at den unge efter en individuel vurdering findes egnet og motiveret til at gennemføre vilkåret. Det er kriminalforsorgen, der forestår denne vurdering i forbindelse med udfærdigelse af en personundersøgelse, jf. pkt. 3.1.2.

Når en 15-20-årig person forventes at blive idømt en betinget eller ubetinget fængselsstraf på op til 40 dage, herunder kombinationsdom, for overtrædelse af straffeloven i form af

- vold, jf. straffelovens § 244 og § 245,
- vold eller trusler mod tjenestemand i funktion, jf. straffelovens §§ 119 og 119b,
- fornærmelig tiltale mod tjenestemand i funktion, jf. straffelovens § 121, eller
- trusler, jf. straffelovens § 266,

skal der derfor altid indhentes en personundersøgelse og en vurdering af, om den unge er egnet til at deltage i programmet om "anger management", jf. pkt. 3.1.2.

Betinget dom med vilkår om behandling i "anger management" forudsættes i almindelighed kun anvendt over for unge, der ikke tidligere har begået voldskriminalitet.

Hvis den unge tidligere er dømt for vold eller lignende i 1 – 3 tilfælde, kan den pågældende imidlertid efter en konkret vurdering idømmes en betinget dom med vilkår om behandling i "anger management", hvis karakteren af de tidligere forhold sammenholdt med den unges alder på gerningstidspunktet ikke findes at burde udelukke den unge fra denne sanktion.

I tilfælde, hvor det strafbare forhold må betragtes som særlig groft, f.eks. ved vold begået som led i bandekriminalitet eller ved umotiveret gadevold, kan vilkår om "anger management" ikke anvendes.

Der bør i tilknytning til et vilkår om behandling i "anger management" fastsættes vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen i 1 år.

Kriminalforsorgens tilsyn med unge, der idømmes en (eventuelt delvis) betinget dom med vilkår om anger management, træder ikke i stedet for – men er et supplement til – det tilsyn af den ansvarlige kommune, som fastsættes over for unge under 18 år med tilsynsbehov, der idømmes en betinget dom. I disse tilfælde fastsættes således et dobbelt tilsyn.

Behandlingen i "anger management" forestås af kriminalforsorgen og varetages af særligt uddannede instruktører. Behandlingen omfatter undervisning, som bygger på situationsspil (rollespil) med mange fysiske aktiviteter, der tager udgangspunkt i elevernes egne oplevelser.

Undervisningen afvikles over 8 lektioner af ca. 2 timers varighed og strækker sig over ca. 6 uger.

Ordningen med mulighed for at anvende behandling i ”anger management” er nærmere beskrevet i Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9679 af 11. oktober 2005. Ordningen startede som en forsøgsordning, der alene omfattede enkelte politikredse. Ordningen er fra 1. januar 2016 gjort permanent og landsdækkende, jf. Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9026 af 11. januar 2016.

Det bemærkes, at der i de sager, hvor det vil være relevant at nedlægge påstand om vilkår om behandling i ”anger management”, tillige skal nedlægges påstand om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet. Se pkt. 5.3.1.1.

5.4. Ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a

Hvis en person mellem 15 og 18 år har begået grovere, personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, skal anklagemyndigheden overveje, om sagen kan afgøres med en ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a.

Ungdomssanktionen indebærer, at den unge dømmes til at undergive sig struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling.

5.4.1. Anvendelsesområde

Ungdomssanktionen kan kun anvendes ved kriminalitet begået af unge, der er fyldt 15 år, og som endnu ikke er fyldt 18 år. Det er alderen på gerningstidspunktet, der er afgørende. Ungdomssanktionen skal som udgangspunkt ikke anvendes, hvis den tiltalte på domstidspunktet er fyldt eller forholdsvis kort tid efter fylder 18 år, medmindre tiltaltes personlige forhold – herunder den tiltaltes mangel på modenhed – taler for ungdomssanktion i stedet for fængselsstraf.

Afviklingen af ungdomssanktionen kan – uanset om den unge giver samtykke – strække sig ud over det fyldte 18. år. Da ungdomssanktionens varighed er på 2 år, vil afviklingen række ud over det 18. år i alle de tilfælde, hvor den unge er fyldt 16 år eller 17 år på domstidspunktet.

For så vidt angår den ”sociale profil” omfatter målgruppen unge med markante tilpasningsproblemer, dvs. unge med en mangelfuldt udviklet evne til at skabe normale sociale relationer, besvær med at orientere sig i normale sociale sammenhænge og ofte præget af et højt angstniveau med deraf følgende uhensigtsmæssige og grænseoverskridende reaktionsformer, herunder kriminelle handlinger af særlig voldsom eller voldelig karakter.

Anvendelse af ungdomssanktionen forudsætter, at foranstaltningen må anses for formålstjenlig til at imødekomme den unges særlige behov for behandling. Det er således en forudsætning for anvendelse af ungdomssanktionen, at den unge efter en individuel vurdering ikke findes uegnet til behandling. Der kan dog kun helt undtagelsesvis blive tale om at erklære en ung, der opfylder den ”sociale profil”, for uegnet til behandling. Det er ikke en betingelse, at den unge (eller forældremyndighedens indehaver) giver samtykke eller erklærer sig villig til at undergive sig denne sanktion. Den unge kan således ikke selv vælge almindelig straf.

Sanktionen skal alene anvendes ved grovere, personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, f.eks. vold, røveri og voldtægt eller mere omfattende berigelseskriminalitet, brugstyveri eller hær-

værk. Det indgår i grovhedsvurderingen, om kriminaliteten er begået i forening med andre, jf. straffelovens § 81, nr. 2.

Hvad angår strafkravet, forudsættes ungdomssanktionen i almindelighed anvendt i sager, hvor domstolene hidtil har idømt en ubetinget fængselsstraf i intervallet fra 30 dage op til ca. 1 år. Det er dog ikke udelukket at anvende sanktionen over for unge, der står til en lidt længere ubetinget fængselsstraf, f.eks. på 1 år og 6 måneder, hvis ungdomssanktionen anses for mere formålstjenlig end almindelig fængselsstraf. Den angivne overgrænse gælder også for kombinationsdomme efter straffelovens § 58, stk. 1. Er alternativet til en ungdomssanktion en kombinationsdom på 2 års fængsel, hvoraf 1 år og 6 måneder gøres betinget, skal der således ikke idømmes en ungdomssanktion. Derimod kan der idømmes en ungdomssanktion, hvis alternativet er kombinationsdom på 1 års fængsel, hvoraf f.eks. 6 eller 9 måneder gøres betinget.

Hvis anklagemyndigheden vurderer, at den unge er omfattet af målgruppen for ungdomssanktionen, skal anklagemyndigheden snarest muligt indhente en udtalelse fra den ansvarlige kommune vedrørende den unge, jf. pkt. 3.1.1.

Indstillinger om ungdomssanktion kan udarbejdes i de ungesamråd, der er etableret i politikredsene, jf. pkt. 3.1.3.

I det omfang indstillingen om ungdomssanktion ikke udarbejdes i ungesamråd, skal den ansvarlige kommune fremkomme med en indstilling om, hvorvidt ungdomssanktion vil være formålstjenlig.

Indstillingen om ungdomssanktion skal indeholde forslag til, hvordan ungdomssanktionen for den pågældende unge skal udformes, herunder hvor længe den unge skal opholde sig på en sikret døgninstitution, og i hvor lang tid den unge efterfølgende skal være anbragt på en åben institution.

Hvis der mellem politidirektøren, den lokale afdeling af kriminalforsorgen og den lokale afdeling af socialcheferne er indgået aftale herom, kan anklagemyndigheden anmode den lokale afdeling af kriminalforsorgen om at udfærdige en § 808-undersøgelse, jf. pkt. 3.1.2. Undersøgelsen vil i givet fald blive afsluttet uden konklusion fra kriminalforsorgen, idet det fortsat er den ansvarlige kommune, som skal vurdere den unges egnethed.

5.4.2. Ungdomssanktionens varighed og indhold

Ungdomssanktionen har en varighed på 2 år. Ved beregningen af den 2-årige periode er der ikke hjemmel til at ”lægge tid til” ved eventuelle afbrydelser eller udsættelser i forbindelse med afviklingen af foranstaltningen. Det gælder bl.a. i tilfælde, hvor der er tale om varetægtsfængsling efter dom i sagen, afsoning af fængselsstraf i en anden sag i anledning af ny kriminalitet eller den unges rømning fra en institution.

Hvis det i en dom bestemmes, at ungdomssanktionen påbegyndes fra endelig dom, vil perioden på 2 år for sanktionens udstrækning dermed i alle tilfælde udløbe 2 år fra tidspunktet for endelig dom, medmindre retten i tilfælde af, at vedkommende begår ny kriminalitet undervejs, har besluttet at forlænge foranstaltningen efter bestemmelsen i straffelovens § 74 a, stk. 2, 3. pkt.

Hovedindholdet i ungdomssanktionen består i et længerevarende socialpædagogisk behandlingsforløb (”dom til socialpædagogisk behandling”).

Retten kan knytte pålæg til behandlingsdommen svarende til de vilkår, der kan knyttes til en betinget dom efter straffelovens § 57, stk. 2. Det forudsættes, at retten altid i dommen fastsætter længstetiderne for de enkelte institutionsophold.

Ungdomssanktionen forudsættes indledt med et ophold på en døgninstitution efterfulgt af et længerevarende kontrolleret forløb med en intensiv socialpædagogisk indsats. Som udgangspunkt anbringes den unge indledningsvist på en sikret afdeling.

En foranstaltning kan i almindelighed gå ud på, at den domfældte i de første 2 måneder anbringes på en sikret afdeling for børn og unge. Hvis særlige omstændigheder taler for et kortere eller længere indledende ophold, kan dette bestemmes i dommen.

Har den unge under sagen været anbragt i varetægtssurrogat i sikret afdeling, og er der gennemført pædagogisk observation, der viser, at den pågældende ikke har behov for at være i en sikret afdeling, er der ikke noget til hinder for, at den ansvarlige kommune indstiller, at ungdomssanktionen indledes på en almindelig døgninstitution/opholdssted.

Efter afviklingen af det indledende institutionsophold skal den unge som udgangspunkt anbringes under lempeligere former, f.eks. på en (ikke sikret) døgninstitution eller et andet egnet opholdssted. Varigheden af dette ophold forudsættes i almindelighed at være på indtil 12 måneder, således at det samlede institutionsophold er på omkring 14 måneder.

En tredje periode foregår i ambulant regi med tilsyn af den ansvarlige kommune. Varigheden af denne periode afhænger af den samlede varighed af institutionsopholdet. Hvis overgangen til den ambulante fase sker efter et indledende ophold i sikret afdeling på 2 måneder efterfulgt af et ophold på almindelig døgninstitution i 12 måneder, vil den ambulante periode få en varighed på 10 måneder, medmindre der sker tilbageførsel til institution.

Længstetiden for det samlede institutionsophold, der omfatter både ophold i sikret afdeling og ophold i almindelig døgninstitution/egnet opholdssted, er på 1½ år, jf. straffelovens § 74 a, stk. 2, ligesom der for det samlede ophold i sikret institution som led i en ungdomssanktion gælder en længstetid på 1 år.

Ved beregningen af de nævnte længstetider skal der alene tages hensyn til den tid, hvor den unge som led i fuldbyrdelsen af foranstaltningen faktisk opholder sig i døgninstitution eller godkendt opholdssted, herunder i en sikret afdeling.

En periode, hvor den unge måtte være fængslet eller opholde sig i en institution forud for, at fuldbyrdelsen af ungdomssanktionen iværksættes, er derfor uden betydning i forhold til længstetiderne.

Den tid, som den unge før og efter dom måtte være varetægtsfængslet i den sag, der har medført ungdomssanktionen, skal således ikke fragå ved beregningen af længstetiderne efter straffelovens § 74 a, stk. 2. Det må antages også at være tilfældet, hvis den unge er varetægtsfængslet i surrogat og i den forbindelse f.eks. er anbragt på den samme sikrede institution, som vedkommende efterfølgende opholder sig på som led i fuldbyrdelsen af ungdomssanktionens første fase.

Det samme gælder med hensyn til perioder, hvor den unge måtte være varetægtsfængslet i forbindelse med ny kriminalitet eller indsat for at afsone fængselsstraf i en anden sag om ny kriminalitet. Heller ikke i disse tilfælde skal der således tages hensyn til den tid, som den unge måtte have været fængslet, ved en beregning af længstetiderne efter straffelovens § 74 a, stk. 2.

Om mulighederne for at føre den dømte fra almindelig døgninstitution eller opholdssted tilbage til sikret institution eller at genanbringe den dømte i almindelig døgninstitution efter at være overgået til den ambulante fase henvises til pkt. 6.3.

En ungdomssanktion kan ikke konverteres til en almindelig fængselsstraf.

5.4.3. Eksempler på udformningen af påstande om ungdomssanktion

I sager, hvor der kan blive tale om ungdomssanktion, skal anklagemyndigheden over for retten nedlægge påstand om, at ungdomssanktionen påbegyndes ved endelig dom med henblik på at sikre, at det fremgår udtrykkeligt af dommen, at de to år, som ungdomssanktionen varer, regnes fra endelig dom.

En påstand om ungdomssanktion kan således gå ud på, at den domfældte:

- i 2 år fra endelig dom undergives tilsyn af kommunen og efter kommunens nærmere bestemmelse undergiver sig socialpædagogisk behandling
- i de første 2 måneder anbringes på en sikret afdeling på en døgninstitution for børn og unge
- og herefter i indtil 12 måneder anbringes på en døgninstitution eller et godkendt opholdssted
- i øvrigt efterkommer pålæg fra den ansvarlige kommune om opholdssted, herunder tilbageførsel til eller fortsat anbringelse på sikret afdeling eller døgninstitution/godkendt opholdssted, inden for de længstetider, der er fastsat i straffelovens § 74 a, stk. 2, 2. pkt.

Hvis den unge tidligere under sagen har været anbragt i varetægtssurrogat i sikret afdeling, eller der foreligger andre særlige omstændigheder, der taler for, at der ikke er behov for at fastsætte en minimumsperiode på f.eks. 2 måneder på en sikret afdeling, kan tiden for opholdet på den sikrede afdeling angives til ”indtil 2 måneder”.

I helt særlige tilfælde kan anklagemyndigheden efter aftale med den ansvarlige kommune undlade at nedlægge påstand om ophold i en sikret afdeling. En sådan ordning kan især være velbegrundet, hvis den unge under sagen har været anbragt i varetægtssurrogat på en sikret afdeling, hvor der er gennemført fornøden pædagogisk observation, således at der ikke er noget behov for yderligere ophold på sikret afdeling. Der henvises til Vestre Landsrets dom U 2002.1303V.

Hvis der omvendt skønnes at være behov for et længere indledende ophold end 2 måneder i sikret afdeling, nedlægges der påstand om, at det indledende ophold i sikret afdeling udstrækkes i f.eks. ”indtil 4 måneder”.

Foreligger der oplysninger om, at den unge er misbruger af alkohol og/eller narkotika, og det må anses for formålstjenligt, at der iværksættes en behandling herfor, kan der være anledning til udtrykkeligt at lade dette fremgå af påstanden. Det kan i så fald anføres, at den pågældende ”i 2 år undergives tilsyn af kommunen og efter kommunens nærmere bestemmelse undergiver sig socialpædagogisk behandling,

herunder med kontrol mod misbrug af alkohol og narkotika”, jf. eksempelvis Østre Landsrets dom U 2002.1379Ø.

5.4.4. Sanktionsvalget ved ny kriminalitet

Straffelovens § 74 a, stk. 2, 3. pkt., regulerer spørgsmålet om ny kriminalitet, der begås af unge, som er undergivet en ungdomssanktion, og hvor straffesagen i anledning af den nye kriminalitet afgøres, inden ungdomssanktionen er afviklet.

Anklagemyndigheden skal i videst muligt omfang være opmærksom på, om en forlængelse af den allerede idømte ungdomssanktion eventuelt kan være mere motiverende for den unges udvikling end idømmelse af straf for det nye forhold.

Straffelovens § 74 a, stk. 2, 3. pkt., indebærer, at retten i stedet for at idømme straf for den ny kriminalitet kan forlænge foranstaltningen, herunder længstetiderne for ophold i døgninstitution/godkendt opholdssted og sikret afdeling med indtil 6 måneder. Det betyder, at længstetiden for foranstaltningen på 2 år kan forlænges til 2 år og 6 måneder, at længstetiden for institutionsophold på 1 år og 6 måneder kan forlænges til 2 år, og at længstetiden for ophold i sikret afdeling på 12 måneder kan forlænges til 1 år og 6 måneder.

Er der tale om ny kriminalitet, der straffes med bøde, bør sagen afgøres på sædvanlig måde med en bøde uafhængigt af, at overtrædelsen er begået af en person, der er undergivet en ungdomssanktion. Afviklingen af ungdomssanktionen fortsætter, eventuelt med de justeringer, som den adfærd, overtrædelsen er udtryk for, kan give anledning til.

Er der tale om ny kriminalitet, der ikke kan afgøres med en bøde, kan sagen i en række tilfælde afgøres med et tiltalefrafald. Hjemlen hertil findes i § 1, stk. 2, i Rigsadvokatens bekendtgørelse nr. 324 af 27. marts 2025 om politimestrenes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale. I sådanne tilfælde videreføres ungdomssanktionen, og her vil det endvidere være særligt nærliggende at justere afviklingsforløbet af ungdomssanktionen i lyset af den begåede kriminalitet, eventuelt således at den mulighed, som sanktionen indeholder med hensyn til at tilbageføre den unge til et mindre frit regime, bringes i anvendelse.

Består de nye forhold af grov kriminalitet, hvor den unge står til en ubetinget fængselsstraf af en vis længde, skal der på sædvanlig måde rejses tiltale og gennemføres en straffesag. Idømmes den unge i anledning af den nye kriminalitet en ubetinget fængselsstraf på omkring 1 års fængsel eller mere, bør den resterende del af ungdomssanktionen i almindelighed bortfalde i medfør af straffelovens § 89 a, stk. 2.

Hvis den unge står til en ubetinget fængselsstraf på mindre end 1 år, er udgangspunktet, at der på sædvanlig vis skal udmåles en ubetinget fængselsstraf, og at der ikke træffes bestemmelse om bortfald af den tidligere idømte ungdomssanktion. Det er herefter op til de straffuldbyrðende myndigheder at tage stilling til, hvorledes fuldbyrdelsen af straffen skal ske.

Anses den unge på tidspunktet for dommen i anledning af den nye kriminalitet for uegnet til behandling, og må det sociale systems muligheder inden for den idømte ungdomssanktion anses for udtømte, har retten mulighed for at udmåle en ubetinget fængselsstraf for den nye kriminalitet og samtidig – ligesom ved domme på fængsel i mindst 1 år – træffe bestemmelse om bortfald af den resterende del af ung-

domssanktionen, jf. § 89 a, stk. 2. Dette vil navnlig kunne komme på tale, hvis dommen for den nye kriminalitet afsiges på et tidspunkt, hvor den væsentligste del af ungdomssanktionen er afviklet.

5.5. Ubetinget fængsel med tillægsforanstaltning om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet

Retten kan i medfør af straffelovens § 74 b fastsætte som tillægsforanstaltning til en ubetinget fængselsstraf, at den unge skal efterkomme en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Betingelserne for at fastsætte en sådan tillægsforanstaltning svarer nøje til betingelserne for en betinget dom med vilkår om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Se hertil pkt. 5.3.1.

Det bemærkes, at der alene skal nedlægges påstand om efterkommelse af en eventuel afgørelse efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, hvis der på doms-, prøveløsladelses- eller løsladestidspunktet er mere end 3 måneder til, at den unge fylder 18 år. Baggrunden er, at foranstaltninger efter Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse ophører, når den unge fylder 18 år. En henvisning til nævnet vil, når den unge er tæt på at fylde 18 år, være unødigt ressourcetungt i forhold til, hvad kommunen kan nå at iværksætte. Der skal som udgangspunkt ikke nedlægges påstand om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet, hvis den unge er mere end 17 år og 6 måneder på gerningstidspunktet, medmindre der er særlig grund til at antage, at sagen kan gennemføres så hurtigt, at Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse meningsfuldt kan iværksættes af kommunen, inden den pågældende fylder 18 år.

5.6. Indholdet af en eventuel afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet

Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse kan indeholde to elementer. En straksreaktion, som skal være af opdragende og genoprettende karakter, og/eller et længerevarende forbedringsforløb, der skræddersys på baggrund af den unges situation og sagens omstændigheder. Afgørelsen træffes på baggrund af §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Nævnet kan fastsætte foranstaltninger, der i vidt omfang svarer til de støttende indsatser, som kommunerne kan iværksætte efter barnets lov. Ungdomskriminalitetsnævnet kan som led i et forbedringsforløb træffe afgørelse om, at der fastsættes vilkår, som er identiske med de støttende indsatser, der kan fastsættes som led i en betinget dom i medfør af straffelovens § 57, nr. 9 (se nedenfor under pkt. 5.3.2.), herunderafgørelse om anbringelse af den unge uden for hjemmet, herunder på børne- og ungehjem.

5.7. Anke

Se pkt. 6.1. vedrørende anklagemyndighedens underretningsforpligtelse i sager (herunder ankesager) mod unge lovovertrædere.

5.8. Straffeattester

I 2011 blev der ved bekendtgørelse nr. 262 af 23. marts 2011 (nu bkg. nr. 1860 af 23. september 2021) om ændring af bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister gennemført regler om betinget notering på unges straffeattester, jf. §§ 11 og 12 i bekendtgørelse nr. 1860 af 23. september 2021 Retsinformation. Den første strafferetlige afgørelse medtages herefter som udgangspunkt ikke på den private og offentlige straffeattest for unge, der var under 18 år på gerningstidspunktet,

medmindre den unge ved afgørelsen er idømt en sanktion efter straffelovens § 74 a (ungdomssanktion), retsfølger efter straffelovens §§ 68-70 eller en ubetinget frihedsstraf.

Hvis den unge inden for en periode på tre år fra tidspunktet for afgørelsen begår et nyt strafbart forhold, der skal medtages på straffeattesten, vil afgørelsen imidlertid "vågne op" igen og optræde på den unges straffeattest sammen med den nye afgørelse, jf. bekendtgørelsens § 11 a.

Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt er ikke omfattet af ordningen vedrørende betinget notering, og en sådan afgørelse kan således ikke "vågne op" igen, hvis den unge inden for en periode på tre år fra tidspunktet for afgørelsen om ungdomskontrakt, begår et nyt strafbart forhold, jf. pkt. 5.2.5.

6. Efter dom

6.1. Underretning om sagens udfald

Den ansvarlige kommune underrettes normalt om udfaldet af sager mod unge under 18 år, uanset hvilken sanktion der bliver resultatet. Dette gælder dog ikke i de sager, hvor myndigheden ikke tidligere er underrettet om sagen.

Hvis kriminaliteten eller andre oplysninger i sagen giver formodning om, at den unge har behov for social bistand, skal den ansvarlige kommune dog altid underrettes herom, jf. pkt. 2.2.3.

Straks efter rettens godkendelse af en ungdomskontrakt underretter anklagemyndigheden den ansvarlige kommune, således at de initiativer, som er fastsat i kontrakten, kan iværksættes snarest muligt.

For så vidt angår domme om ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a skal anklagemyndigheden underrette den ansvarlige kommune om dommen.

Hvis kriminalforsorgen har foretaget en personundersøgelse eller i øvrigt er underrettet om sagen, jf. pkt. 3.1.2., sker der ligeledes underretning til den pågældende afdeling om sagens udfald.

Har sagen været forelagt for statsadvokaten, underrettes denne.

6.1.1. Underretning ved henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet

Når en ung i alderen 15 til 17 år idømmes en fængselsstraf med vilkår eller tillægsforanstaltning om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet, skal anklagemyndigheden straks efter domsafsigelsen orientere politikredsens forebyggelsesenhed samt Ungdomskriminalitetsnævnets sekretariat (uknaevn@uknaevn.dk). Dette gælder også efter domsafsigelsen i en ankesag.

Orienteringen af Ungdomskriminalitetsnævnets sekretariat vedlægges henvisningspapiret fra politikredsens forebyggelsesenhed, hvoraf det skal fremgå, hvilken kommune, der er ansvarlig for den unge, ligesom navnet på den beskikkede forsvarer skal oplyses. Hvis der er en forurettet i sagen, oplyses navn, cpr.nr. og adresse på pågældende og pågældendes eventuelle forældremyndighedsindehavere ligeledes i e-mailen, således at forurettede kan modtage oplysning om nævnsmødet. Ungdomskriminalitetsnævnets

sekretariatet giver herefter straks besked om henvisningen til den ansvarlige kommune og den relevante ungekriminalforsorgsenhed.

Baggrunden for den øjeblikkelige orientering af Ungdomskriminalitetsnævnet og den ansvarlige kommune er, at kommunen har meget kort tid til at udarbejde en indstilling til, hvilke eventuelle foranstaltninger, der anbefales iværksat over for den unge i forbindelse med Ungdomskriminalitetsnævnets behandling af sagen.

Ungdomskriminalitetsnævnet skal som udgangspunkt behandle sagen senest 14 dage efter en endelig betinget dom og senest 14 dage før prøveløsladelses- eller løsladelsestidspunktet i forbindelse med en ubetinget dom. Det er kommunens ansvar, at sagen forelægges for Ungdomskriminalitetsnævnet inden for de fastsatte frister.

Når udskrift af dommen modtages, sender anklagemyndigheden straks dommen til den ansvarlige kommune med kopi til Ungdomskriminalitetsnævnets sekretariat med henblik på, at kommunen forelægger sagen for Ungdomskriminalitetsnævnet. Retsbøger og andre dokumenter fra straffesagen skal ikke medsendes.

Ankes sagen i forbindelse med domsafsigelsen, skal Ungdomskriminalitetsnævnets sekretariat ikke orienteres om dommen, da nævnet ikke har kompetence til at behandle en sag, der er under anke.

Ankes sagen efterfølgende, orienterer anklagemyndigheden Ungdomskriminalitetsnævnets sekretariat herom, så sagens behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet kan afsluttes.

Hvis anken frafaldes, eller hvis den unge bliver henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet i forbindelse med ankesagen, orienterer anklagemyndigheden straks kommunen og Ungdomskriminalitetsnævnet herom. Anklagemyndigheden sender herefter hurtigst muligt byretsdommen og en eventuel landsretsdom til kommunen med kopi til Ungdomskriminalitetsnævnets sekretariat med henblik på, at kommunen forelægger sagen for Ungdomskriminalitetsnævnet.

Hvis den unge frifindes i ankesagen, orienterer anklagemyndigheden kommunen og politikredsens forebyggelsenhed herom. I sådanne tilfælde vil kommunen i stedet skulle behandle sagen i det sociale system med henblik på at vurdere, om den unge har behov for særlig støtte efter barnets lov.

Der henvises i øvrigt til procesguiden ”Sager til Ungdomskriminalitetsnævnet”, der kan findes i Vidensbasen.

6.2. Gennemførelse af en ungdomskontrakt

Politiet påser overholdelse af ungdomskontraktens vilkår om straffri vandel.

Den ansvarlige kommune fører tilsyn med, at de aktiviteter, der er fastsat i kontrakten, overholdes. Skifter den unge i kontraktens løbetid opholdskommune, ophører fraflytningskommunens forpligtelser i henhold til kontrakten. I disse tilfælde forudsættes det, at fraflytningskommunen straks kontakter tilflytningskommunen med henblik på, at denne kan vurdere spørgsmålet om den fortsatte opfyldelse af kontrakten. Fra-

flytningskommunen skal samtidig underrette politiet om flytningen. Tilflytningskommunen giver politiet meddelelse om sin stillingtagen.

Ved enhver tilsidesættelse af vilkår i kontrakten og ved eventuelle behov for ændringer i kontrakten underrettes politiet i bopælskredsen, eller – i tilfælde, hvor retten på gerningsstedet har godkendt vilkåret – politiet i gerningsstedskredsen. Anklagemyndigheden afgør, om sagen skal indbringes for retten.

Om genoptagelse af sager ved overtrædelse af vilkår for bl.a. ungdomskontrakter henvises til pkt. 6.4. Om sanktionsvalget ved ny kriminalitet begået efter et tidligere tiltalefrafald henvises til pkt. 5.2.6.

6.3. Gennemførelse af en ungdomssanktion

Det er den ansvarlige kommune, som skal iværksætte fuldbyrdelsen af dommen. Den ansvarlige kommune skal i den forbindelse også påse, at foranstaltningen ophører senest 2 år efter endelig dom, og at længstetiderne for den idømte ungdomssanktion overholdes.

Om sanktionsvalget i sager, hvor den unge, som er undergivet en ungdomssanktion, begår ny kriminalitet, henvises til pkt. 5.4.4.

Spørgsmål om udgangstilladelse mv. til personer, der som led i ungdomssanktionen er anbragt på en sikret afdeling på en døgninstitution for børn og unge, er reguleret i §§ 8-11 i bekendtgørelse nr. 1492 af 5. december 2024 om udgangstilladelse mv. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret.

Som anført i pkt. 5.4.2. om ungdomssanktionens varighed og indhold består forløbet af en ungdomssanktion typisk af et indledende ophold på en sikret afdeling efterfulgt af en periode på en (ikke sikret) døgninstitution eller et opholdssted, hvorefter forløbet afsluttes med behandling i ambulant regi.

Det er med hjemmel i en dom om ungdomssanktion muligt at føre den dømte tilbage til sikret institution, hvis det viser sig, at den pågældende ikke kan håndtere de friheder, der er forbundet med ophold i en almindelig (ikke sikret) døgninstitution eller opholdssted.

Tilsvarende kan den dømte genanbringes i almindelig døgninstitution efter at være overgået til den ambulante fase, hvis det viser sig nødvendigt for at gennemføre den socialpædagogiske behandling.

Afgørelse om tilbageførsel i henhold til den idømte ungdomssanktion træffes af den ansvarlige kommune. Eftersom afgørelsen træffes med hjemmel i en bemyndigelse i dommen, forudsætter tilbageførsel ikke, at de almindelige betingelser for anbringelse uden samtykke i den sociale lovgivning er opfyldt, ligesom der ikke er klageadgang gennem det sociale ankesystem. Betingelsen for tilbageførsel er, at det må anses for formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Som eksempler på forhold, der kan føre til tilbageførsel, kan nævnes ny kriminalitet og ”springture”.

Efter straffelovens § 74 a, stk. 3, kan den unge kræve den ansvarlige kommunes afgørelse om overførsel til en sikret afdeling i en døgninstitution for børn og unge og afgørelse om overførsel fra ambulant behandling til anbringelse på en døgninstitution for børn og unge indbragt for retten til prøvelse. Det

samme gælder, i det omfang den ansvarlige kommune med hjemmel i dommen træffer afgørelse om, at den pågældende skal forblive i institutionen ud over det tidsrum for opholdet, der er fastsat i dommen.

Af straffelovens § 74 a, stk. 3, 4. pkt., fremgår, at rettens afgørelse vedrørende overførsel til en sikret afdeling i en døgninstitution for børn og unge mv. træffes ved kendelse. Det er anklagemyndigheden, der indbringer afgørelser om overførsel til sikret afdeling mv. for retten. Indbringelsen for retten sker ved den byret, som har pådømt straffesagen, eller byretten i den retskreds, hvor den unge bor eller opholder sig.

Anklagemyndigheden vil i fornødent omfang skulle bistås af den ansvarlige kommune i forbindelse med sagens behandling.

En ungdomssanktion kan ikke konverteres til en almindelig fængselsstraf.

6.4. Genoptagelse af sager ved overtrædelse af vilkår for tiltalefrafald

De tiltalefrafald, der er nævnt i pkt. 5.2.4. om tiltalefrafald på grund af ung alder uden særlige vilkår og pkt. 5.2.5. om tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt eller andre støttende indsatser, meddeles som betingede tiltalefrafald.

Den ansvarlige kommune har ansvaret for, at vilkårene overholdes. Ved enhver overtrædelse af vilkårene kontakter kommunen politiet, hvorefter anklagemyndigheden vurderer, om sagen skal indbringes for retten.

Hvis den unge, der har fået et betinget tiltalefrafald, i prøvetiden gør sig skyldig i nyt strafbart forhold eller begår en væsentlig overtrædelse af vilkårene, skal sagen i almindelighed genoptages, jf. retsplejelovens § 723, stk. 4. I de tilfælde, hvor den unge begår nyt strafbart forhold i prøvetiden, skal der fastsættes en retsfølge for dette forhold og det tidligere forhold.

Tiltalefrafaldet vil, selv om sagen undtagelsesvis ikke genoptages, kunne dokumenteres under den senere straffesag til belysning af sigtedes kriminelle aktivitet.

Med henblik på at følge op på sager, hvor der fastsættes vilkår, skal anklagemyndigheden 3 måneder efter, at tiltalefrafaldet er meddelt, anmode den ansvarlige kommune om at redegøre for tilsynet med den unge, medmindre sagen har været behandlet af politiet og/eller anklagemyndigheden i forbindelse med vilkårsovertrædelser.

Ved ny kriminalitet i prøvetiden bedømmes sanktionsvalget efter retningslinjerne i pkt. 5.2.6.

6.5. Domme til Vidensbasen

Anklageren skal overveje, om dommen er egnet til at indgå i Anklagemyndighedens Vidensbase.

Vidensbasen skal dels indeholde afgørelser, som afspejler straffniveauet, praksis for rettighedsfrakendelse og andre retsfølger mv., dels afgørelser af mere principiel karakter, hvor der er taget stilling til et eller flere uafklarede spørgsmål i relation til bestemmelsernes anvendelsesområde, fortolkning mv.

En afgørelse kan også have generel betydning, hvis den f.eks. indeholder en sagkyndig erklæring eller anden faglig udtalelse, som vil være anvendelig i andre sager.

Domme til Vidensbasen sendes på mail til vidensenheden@ankl.dk med en kort begrundelse for indstillingen. Domme til Vidensbasen skal være endelige.

7. Love og forarbejder

Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet

- Lov nr. 1705 af 27. december 2018 med senere ændringer om bekæmpelse af ungdomskriminalitet (L 84 af 26. oktober 2018)

Barnets lov

- Lov nr. 721 af 13. juni 2023 med senere ændringer (L 93 af 29. marts 2023)

Straffeloven

- Lov nr. 158 af 28. februar 2012 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser og færdselsloven (Forhøjelse af den kriminelle lavalder) (L 55 af 14. december 2011)
- Lov nr. 469 af 7. juni 2001 om ændring af straffeloven og lov om social service (Ungdomskriminalitet) (L 210 af 28. marts 2001)
- Lov nr. 152 af 18. februar 2015 om ændring af straffeloven og lov om fuldbyrdelse af straf mv. (Samfundstjeneste mv.) (L 50 af 5. november 2014)

Retsplejeloven

- Lov nr. 493 af 17. juni 2008 om ændring af retsplejeloven (Begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger mv.) (L 78 af 27. februar 2008)
- Lov nr. 1561 af 20. december 2006 om ændring af retsplejeloven (Varetægtsfængsling i isolation) (L 44 af 25. oktober 2006)
- Lov nr. 443 af 9. juni 2004 om ændring af retsplejeloven (Straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder) (L 133 af 21. januar 2004)
- Lov nr. 130 af 27. februar 2018 om ændring af retsplejeloven (Begrænsning af surrogatfængsling i eget hjem) (L 130 af 27. februar 2018)

Relevante bekendtgørelser

- Bekendtgørelse nr. 263 af 15. marts 2024 om voksenansvar for anbragte børn og unge
- Bekendtgørelse nr. 402 af 9. april 2015 om behandlingen af 15-17-årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner
- Bekendtgørelse nr. 1860 af 23. september 2021 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret)
- Bekendtgørelse nr. 803 af 28. juni 2010 om underretning af kommunen om afhøringer af sigtede under 18 år
- Bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse mv. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret
- Rigsadvokatens bekendtgørelse nr. 324 af 27. marts 2025 om politimestrenes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale

- Bekendtgørelse nr. 1021 af 28. juni 2022 om kriminalforsorgens reaktioner ved overtrædelse af vilkår fastsat ved prøveløsladelse, betinget dom m.v.

Relevante vejledninger og cirkulæreskrivelser

- Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9615 af 14. november 2013 om udvidelse af perioden for forsøgsordningen med mulighed for at anvende behandling i ”anger management” som vilkår for en betinget dom over for unge lovovertrædere
- Rigspolitiets vejledning underretning til den ansvarlige kommune om børn og unge under 18 år findes på POLINTRA under Operativt/Politifagligt/Forebyggelse/Børn og unge
- Rigsadvokatens brev af 29. august 2012 om anbringelse af unge under 18 år i arresthuse og fængsler
- Vejledning 2018-05-24 nr. 9354 om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner.
- Vejledning 2024-06-27 nr. 9480 om støttende indsatser til børn og deres familier efter barnets lov
- Rigsadvokatens udtalelse af 6. juli 2011 til Justitsministeriet om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder for 2010
- Rigsadvokatens brev af 30. juni 2010 om etablering af ungesamråd i politikredsene og målsætninger for sagsbehandlingstiden i sager vedrørende unge lovovertrædere
- Regeringsudspillet ”Mere konsekvens, opfølgning og omsorg – en markant styrket indsats mod ungdomskriminalitet” fra oktober 2009 (findes på Justitsministeriets hjemmeside www.jm.dk)
- Rigsadvokatens Redegørelse afgivet juli 2009 om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder efter ændringen af retsplejeloven i 2004
- Rigsadvokatens Redegørelse afgivet juni 2008 om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder efter ændringen af retsplejeloven i 2004
- Rigsadvokatens Redegørelse afgivet juni 2006 om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder efter ændringen af retsplejeloven i 2004
- Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9740 af 15. november 2005 om ikrafttrædelse af forsøgsordningen i politikreds 1 – 8 om muligheden for at anvende behandling i ”anger management” som vilkår for en betinget dom over for unge lovovertrædere

Bilag

Bilag 1: 2.2.08.01 Skema om tilbageholdelse mv af mistænkte under 15 år

**Tilbageholdelse af mistænkte personer under 15 år
(retsplejelovens kapitel 75 b)**

Der skal udfyldes et skema for hver tilbageholdt med henblik på indberetning til statsadvokaten.

Skemaet skal udfyldes umiddelbart efter tilbageholdelsen og evt. enerumsanbringelse. Ved en kortvarig tilbageholdelse alene med henblik på fastlægge identiteten men uden afhøring mv. af den pågældende, skal dette skema ikke udfyldes.

1. GENERELLE OPLYSNINGER

Journalnr.:	
Godkendende vagtchef:	
Tilbageholdt af:	

Tilbageholdte

Navn:	
Alder:	Cpr.nr.:
Adresse:	

2. TILBAGEHOLDELSENS GRUNDLAG

Tilbageholdte er mistænkt for:
Gerningstidspunkt:
Betingelserne for tilbageholdelsen er opfyldt fordi:
De almindelige anholdelsesbetingelser skal være opfyldt. Begrund hvorfor tilbageholdelsen øjemed ikke kunne nå ved mindre indgribende foranstaltninger (proportionalitet).

3. DEN TIDSMÆSSIGE UDSTRÆKNING AF TILBAGEHOLDELSSEN

Tidrum for tilbageholdelse efter <u>retsplejeloven</u> den [dato] kl. [klokkeslæt] indtil den [dato] kl. [klokkeslæt]
Tidrum for eventuel tilbageholdelse efter <u>politiloven</u> den [dato] kl. [klokkeslæt] indtil den [dato] kl. [klokkeslæt]. (f.eks. for at afvente værge eller de sociale myndigheder)
Begrund hvis tilbageholdelsen efter <u>retsplejeloven</u> har været ud over 6 timer:

4. ANBRINGELSE UNDER TILBAGEHOLDELSSEN

Angiv hvor tilbageholdelsen har fundet sted: (f.eks. politistation, gaden, skole, park, patruljevogn)
--

☐ Anbragt sammen med en person over 18 år.
☐ Tilbageholdte har været enerumsanbragt Angiv hvor: (f.eks. detention, aflåst lokale, uaflåst lokale med lukket dør)
Angiv årsagen: (enerumsanbringelse må kun ske af sikkerhedsmæssige grunde, eller hvis det undtagelsesvis er påkrævet af hensyn til efterforskningen, og anden anbringelse ikke er mulig)
Den tidsmæssige udstrækning af enerumsanbringelsen: Tilbageholdte blev enerumsanbragt den [dato] kl. [klokkeslæt] indtil den [dato] kl. [klokkeslæt] (enerumsanbringelse må i intet tilfælde overstige 6 timer)

Du kan læse mere om tilbageholdelse og enerumsanbringelser af mistænkte personer under 15 år i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om unge lovovertrædere pkt. 2.1.1., 2.1.3. og 2.1.4.

Rigsadvokaten, den 22. april 2025

RIGSADVOKATEN

/ Rigsadvokaten